

TRUNG TÂM PHÁT TRIỂN VÀ HỘI NHẬP
Center for Development and Integration

SÁNG KIẾN HỖ TRỢ VỀ AN SINH XÃ HỘI

CHO NGƯỜI LAO ĐỘNG BỊ ẢNH HƯỞNG BỞI COVID-19

MỤC LỤC

TÓM TẮT BÁO CÁO	4
I. PHÁT HIỆN CHÍNH THEO TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ	8
1. TÍNH KỊP THỜI	8
2. TÍNH SẴN CÓ	8
3. TÍNH THUẬN TIỆN	8
4. TÍNH BỀN VỮNG	9
5. TÍNH SÁNG TẠO	9
6. TÍNH LAN TỎA	9
II. BỐI CẢNH: DỊCH COVID-19 Ở VIỆT NAM VÀ ẢNH HƯỞNG CỦA DỊCH BỆNH ĐẾN NGƯỜI LAO ĐỘNG	10
III. MỤC TIÊU, PHƯƠNG PHÁP, ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI CỦA TÀI LIỆU HÓA	13
1. MỤC TIÊU	13
2. PHƯƠNG PHÁP	13
3. ĐỐI TƯỢNG	14
4. PHẠM VI VÀ THỜI GIAN THỰC HIỆN KHẢO SÁT	14
5. AN SINH XÃ HỘI VÀ CÁC TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ	14
IV. KẾT QUẢ CHÍNH	16
1. TỔNG QUAN CÁC HÌNH THỨC HỖ TRỢ CHÍNH	16
2. CÁC HÌNH THỨC HỖ TRỢ (THEO CHỦ THỂ THỰC HIỆN)	17
V. BÀN LUẬN	41
1. TÍNH KỊP THỜI	41
2. TÍNH SẴN CÓ	42
3. TÍNH THUẬN TIỆN	42
4. TÍNH BỀN VỮNG	42
5. TÍNH SÁNG TẠO	43
6. TÍNH LAN TỎA	43
VI. BÀI HỌC	43
VII. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	44
PHỤ LỤC 1: TRƯỜNG HỢP ĐIỂN HÌNH	46
PHỤ LỤC 2: DANH SÁCH CÁC ĐƠN VỊ/TỔ CHỨC KHẢO SÁT	49
PHỤ LỤC 3: TÀI LIỆU THAM KHẢO	50

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

ASXH	An sinh xã hội
ATVSLĐ	An toàn vệ sinh lao động
Bộ LĐ-TB-XH	Bộ Lao động, Thương binh, và Xã hội
CDC	Trung tâm kiểm soát bệnh tật
DN	Doanh nghiệp
ĐTN	Đoàn thanh niên
HĐLĐ	Hợp đồng lao động
HCCB	Hội Cựu chiến binh
HLHPN/HPN	Hội liên hiệp phụ nữ/Hội Phụ nữ
KKT	Khu kinh tế
LĐLĐ	Liên đoàn lao động
MTTQ	Mặt trận tổ quốc
NLĐ	Người lao động
PCP	Phi chính phủ
TLĐ	Tổng liên đoàn
TGR	Thu gom rác

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 1: Thống kê các chủ thể tham gia nghiên cứu.

Bảng 2: Sáng kiến hỗ trợ NLĐ ứng phó với COVID-19.

Bảng 3: Nhu cầu hỗ trợ để ứng phó với COVID-19 của nhóm lao động chính thức và phi chính thức.

DANH MỤC HỘP

Hộp 1: Gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ của Chính phủ dành cho người dân ảnh hưởng của dịch COVID-19.

Hộp 2: Trường hợp NLĐ nhận hỗ trợ từ gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ của Chính phủ.

Hộp 3: Sáng kiến hỗ trợ NLĐ của Trung tâm Hỗ trợ Sáng kiến Phát triển Cộng đồng (SCDI).Hộp

Hộp 4: Câu chuyện cá nhân NLĐ chủ động đưa ra sáng kiến hỗ trợ ứng phó với COVID-19.

Hộp 5: Công đoàn khu kinh tế Hải Phòng hỗ trợ NLĐ.

Hộp 6: “ATM nhu yếu phẩm miễn phí”, Trung tâm Công tác xã hội Thanh niên TP. Hồ Chí Minh

Hộp 7: Sáng kiến hỗ trợ của Công ty sách Thái Hà.

Hộp 8: M.net và tổ chức OXFAM tại Việt Nam vận động chính sách và giám sát thực thi gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ của Chính phủ.

TÓM TẮT BÁO CÁO

Khi đại dịch COVID-19 bùng phát trên lãnh thổ Việt Nam đầu năm 2020, Chính phủ Việt Nam đã nhanh chóng thực hiện những biện pháp phòng chống dịch bệnh trên diện rộng. Dịch bệnh đã gây nên nhiều tác động tiêu cực về kinh tế và xã hội, khiến người lao động (NLD) khu vực chính thức và phi chính thức đều rơi vào vào tình trạng bấp bênh.

Trong bối cảnh đó, nhiều bên liên quan bao gồm Chính phủ, công đoàn, các tổ chức đoàn thể, (MTTQ, HPN, HCCB, HND, ĐTN), các tổ chức phi chính phủ (PCP), các tổ chức cộng đồng, cá nhân, DN và hiệp hội DN, cùng các mạng lưới đa bên, và liên minh đã thực hiện các can thiệp để hỗ trợ NLD ứng phó với những khó khăn về kinh tế và xã hội mà họ phải đối mặt. Các hình thức hỗ trợ đa dạng tùy theo nguồn lực của chủ thể và diễn biến của đại dịch.

Với mong muốn đưa ra một bức tranh tổng quan những hỗ trợ cho NLD, Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI) thực hiện tài liệu hóa các sáng kiến hỗ trợ về an sinh xã hội cho NLD trong cả lĩnh vực chính thức và phi chính thức. **Hai mục tiêu cụ thể của việc tài liệu hóa:**

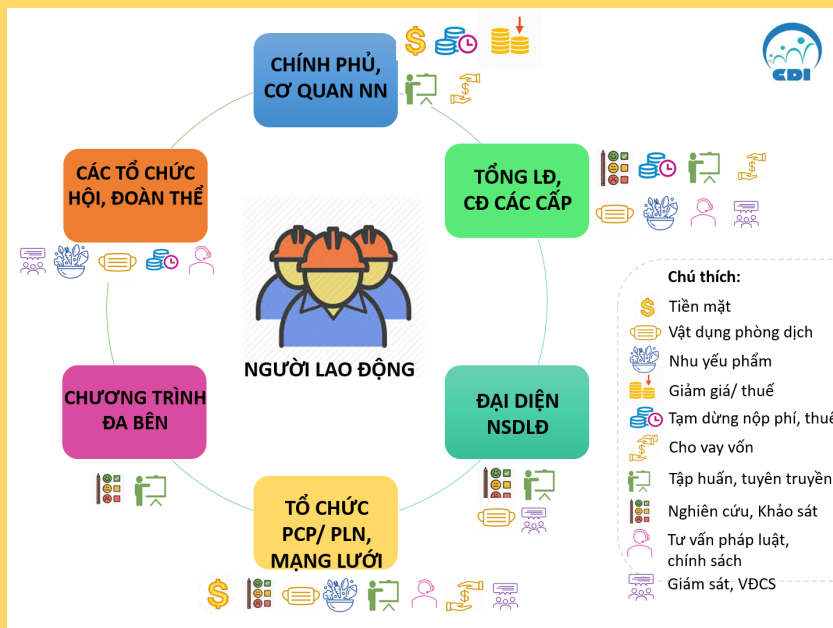
- (i) xác định và lập sơ đồ các sáng kiến hỗ trợ NLD,
- (ii) chia sẻ bài học kinh nghiệm và thực hành tốt tới các tổ chức, đơn vị của Việt Nam và các quốc gia khác trong khu vực.

Sáu nhóm chủ thể đã thực hiện các can thiệp hướng tới NLD, bao gồm:

- (i) Chính phủ;
- (ii) Tổng Liên đoàn lao động (LĐLĐ) Việt Nam và LĐLĐ/ Công đoàn các cấp;
- (iii) các tổ chức đoàn thể khác (MTTQ, HPN, HCCB, HND, ĐTN);
- (iv) DN và các hiệp hội DN;
- (v) các sáng kiến và mạng lưới đa bên; và
- (vi) các tổ chức PCP Việt Nam, quốc tế, các nhóm/tổ chức cộng đồng và cá nhân.

Các hình thức hỗ trợ NLD có thể được phân loại thành **chín (09) nhóm** như sau:

1. Hỗ trợ các dụng cụ y tế phòng dịch (khẩu trang, dung dịch sát khuẩn)
2. Cung cấp nhu yếu phẩm (thực phẩm, đồ dùng thiết yếu)
3. Chương trình bình ổn giá
4. Hỗ trợ tiền mặt,
5. Gia hạn nợ thuế và cho vay ưu đãi
6. Truyền thông về COVID-19 và các biện pháp phòng chống dịch
7. Bảo vệ việc làm (tập huấn, đào tạo)
8. Tư vấn pháp lý và chính sách
9. Giám sát và vận động (trong xây dựng, sửa đổi và thi hành chính sách)

Hình 1: Sơ đồ các sáng kiến hỗ trợ người lao động ứng phó dịch COVID-19

Chính phủ Việt Nam đã ban hành gói cứu trợ cho NLĐ gặp khó khăn do đại dịch COVID-19 theo Nghị quyết số 42/NQ-CP ngày 9/4/2020 và Quyết định 15/2020/QĐ-TTg. Các kết quả nghiên cứu cho thấy, NLĐ di cư gặp khó khăn trong việc tiếp cận gói cứu trợ này do:

- (i) tiêu chí xét duyệt với người được nhận hỗ trợ đã không tính đến việc phần lớn NLĐ là người di cư;
- (ii) các tiêu chí xét duyệt khá chặt chẽ, dẫn đến tình trạng nhiều NLĐ chịu ảnh hưởng nặng nề từ dịch COVID-19 như mất việc và mất thu nhập nhưng không thể tiếp cận hỗ trợ;
- (iii) NLĐ gặp khá nhiều khó khăn trong việc tiếp cận thông tin về gói hỗ trợ;
- (iv) khó khăn trong xác minh giấy tờ NLĐ cung cấp để nhận hỗ trợ.

Ngoài chính sách từ chính quyền trung ương, chính quyền địa phương đã ban hành chính sách hỗ trợ riêng cho người dân gặp khó khăn do COVID-19 và riêng cho NLĐ. Những chính sách này phụ thuộc vào nguồn lực sẵn có và bối cảnh địa phương.

Các chủ thể khác cũng thực hiện những chương trình hỗ trợ cho NLĐ gặp khó khăn. DN, LĐLĐ và công đoàn các cấp phối hợp với các tổ chức PCP thực hiện nhiều sáng kiến đa dạng bao gồm hỗ trợ tiền mặt, hiện vật, tư vấn pháp luật, cũng như tham gia vào quá trình vận động để xây dựng, điều chỉnh và thực thi các chính sách do Chính phủ ban hành. Chính sách mà các DN tham gia vận động thường tập trung vào các chính sách liên quan đến thuế và cho vay với lãi suất ưu đãi.

Chính phủ và các tổ chức đoàn thể thường hỗ trợ tiền mặt và hiện vật, tập trung vào những trường hợp NLĐ có hoàn cảnh khó khăn, mà không tính đến tình trạng họ là lao động địa phương hay lao động di cư. Các tổ chức đoàn thể thường không có sẵn các nguồn lực hỗ trợ nhưng có khả năng huy động nguồn tài trợ và hàng hóa thiết yếu như thực phẩm, khẩu trang từ DN và các cá nhân trong xã hội. Tuy nhiên, cho đến thời điểm khảo sát, chưa có thông tin tổng quan và hệ thống về quy mô cũng như tính hiệu quả của những chương trình hỗ trợ NLĐ.

Nghiên cứu này đưa ra những khuyến nghị chính sách sau với hy vọng hỗ trợ NLĐ phục hồi sau dịch COVID-19 và có khả năng ứng phó tốt hơn với những "cú sốc" tương tự trong tương lai:

◊ Với Chính phủ và các chính quyền địa phương:

- » Cần đảm bảo các chính sách được ban hành và thực thi một cách kịp thời để người dân trong đó có NLD gặp khó khăn do dịch COVID-19 có thể tiếp cận và nhận được hỗ trợ đúng thời điểm họ cần.
- » Điều chỉnh tiêu chí xét duyệt của gói cứu trợ trị giá 62 nghìn tỷ để hỗ trợ nhiều NLD hơn. Cụ thể, Chính phủ cần nhắc nhở hoặc loại bỏ điều kiện NLD có Hợp đồng lao động phải nghỉ liên tục hơn 1 tháng ở DN không có khả năng tài chính để trả lương cho NLD.
- » Đảm bảo công bằng giữa NLD chính thức và phi chính thức, tăng mức hỗ trợ cho NLD phi chính thức.
- » Về mặt dài hạn, Chính phủ cung cấp hoặc phối hợp với các đơn vị, tổ chức có nguồn lực và chuyên môn để cung cấp các chương trình đào tạo tay nghề và kỹ năng cho NLD để NLD có thể tiếp cận được với việc làm khác, có sinh kế thay thế phù hợp, giúp ứng phó tốt hơn với tình trạng việc làm bấp bênh.

◊ Với Tổ chức Công đoàn và các tổ chức xã hội: Phần lớn các hỗ trợ thường ở dạng vật chất như tiền mặt và hiện vật, mà chưa có hỗ trợ nào về sức khỏe tâm lý cho NLD. Công đoàn và các tổ chức xã hội có thể cân nhắc các hoạt động hỗ trợ sức khỏe tâm thần hoặc các dịch vụ tư vấn tâm lý trực tuyến hỗ trợ NLD.

◊ Với LDLĐ và công đoàn các cấp:

- » Đại dịch cho chúng ta thấy rõ hơn thực trạng mức lương cơ bản của NLD khá thấp và thu nhập của họ hiện đang phụ thuộc phần lớn vào tiền lương tăng ca. Khi đại dịch xảy ra, NLD không làm tăng ca nữa, do đó thu nhập bị giảm đáng kể, ảnh hưởng rõ ràng đến cuộc sống. Thậm chí nhiều NLD còn không có đủ tiền lương để đảm bảo các chi phí tối thiểu của họ và gia đình, phải nhờ đến sự hỗ trợ của các ATM gạo miễn phí hay các hoạt động cung cấp nhu yếu phẩm của các đơn vị và tổ chức. Vì vậy, các tổ chức công đoàn cần khuyến khích thương lượng tập thể, đồng thời tự nâng cao năng lực để có thể tham gia đàm phán trong đối thoại và thương lượng tập thể nhằm tăng lương cho NLD tại doanh nghiệp, thay vì chỉ dừng lại ở điều chỉnh mức lương cơ bản nói chung.
- » Cùng với đó, các hoạt động đào tạo, nâng cao năng lực, tăng cường kiến thức về quyền, pháp luật lao động và an sinh xã hội cho NLD cũng cần được đẩy mạnh hơn nữa.

I. PHÁT HIỆN CHÍNH THEO TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ

1. TÍNH KỊP THỜI

Chính phủ Việt Nam là một trong các chủ thể đã có phản ứng sớm nhất và hành động nhanh nhạy trước diễn biến phức tạp của đại dịch. Thể hiện bằng việc Chính phủ đã tổ chức các cuộc họp khẩn với các Bộ, ngành liên quan để đề xuất các phương án hỗ trợ cho người dân và NLD bị ảnh hưởng bởi COVID-19 ngay từ tháng 2/2020, khi dịch mới bắt đầu xuất hiện tại Việt Nam. Ở lần cách ly xã hội đầu tiên đầu tháng 4, Chính phủ Việt Nam đã ban hành Nghị quyết số 42/NQ-CP nhằm hỗ trợ người dân gặp khó khăn do đại dịch COVID-19 và Quyết định số 15/2020/QĐ-TTg, cụ thể hóa Nghị quyết 42 với các quy định về thực hiện chính sách hỗ trợ người dân gặp khó khăn do COVID-19. Như vậy có thể thấy, các chính sách của Chính phủ đã được xây dựng và ban hành kịp thời, thể hiện sự nhạy bén của Chính phủ.

Tuy nhiên, quá trình triển khai còn nhiều bất cập. Gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ chỉ có thể tiếp cận với một số đối tượng nhất định như người có công với cách mạng, người nghèo và cận nghèo, ... và có rất ít NLD tiếp cận được với gói hỗ trợ. Theo khảo sát của chúng tôi, để nhận được hỗ trợ, NLD phải đối mặt với nhiều rào cản. Ví dụ, trường hợp của một lao động phi chính thức làm nghề bán hàng rong sống ở khu vực Long Biên, Hà Nội, lao động này đăng ký nhận hỗ trợ từ tháng 5, nhưng đến tháng 9/2020 mới nhận được tiền hỗ trợ. Mặc dù cả bốn thành viên trong gia đình của lao động này đều làm đơn nhưng chỉ duy nhất lao động này nhận được trợ cấp là 1.000.000 đồng.

Sự chậm trễ này có thể được giải thích bởi một số lý do bao gồm:

- ◆ Đây là lần đầu tiên Chính phủ Việt Nam và các bộ ngành liên quan xây dựng và thực hiện chính sách hỗ trợ/viện trợ khẩn cấp trong điều kiện nguồn lực hạn chế và các đối tượng thụ hưởng có nhiều vấn đề phức tạp. Vì vậy, mặc dù chính sách được ban hành sớm nhưng các cơ quan liên quan, đặc biệt là cấp địa phương gặp nhiều khó khăn trong việc triển khai và tham vấn ý kiến của cơ quan ban hành chính sách.
- ◆ Ở các cấp độ thực hiện chính sách, cách thực hành và hiểu khác nhau được áp dụng cho cùng các nhóm đối tượng thụ hưởng. Chẳng hạn, những người bán vé số lưu động được đưa vào diện được trợ cấp, nhưng một cán bộ phường ở TP. Hồ Chí Minh cho biết, ở phường của ông cũng có một số đối tượng là người bán vé số. Do dịch nên họ cũng không thể đi làm và vì thế không có thu nhập. Cán bộ phường cho rằng họ không phải dạng bán dạo, mà họ có chỗ ngồi cố định, nên họ không thuộc đối tượng được hưởng trợ cấp. Tuy nhiên, theo đại diện Sở LĐ-TB & XH TP. Hồ Chí Minh, những người bán vé số này cũng nằm trong diện được hưởng.
- ◆ Do nguồn lực hạn chế, các điều kiện nhận trợ cấp rất nghiêm ngặt, quy trình yêu cầu phức tạp và khó xác minh, đặc biệt là đối với NLD di cư, dẫn đến việc kéo dài thời gian xác minh người thụ hưởng và việc giải ngân hỗ trợ cho những NLD dễ bị tổn thương.

Trong khi đó, các chủ thể khác như các tổ chức PCP và các tổ chức đoàn thể, huy động nguồn lực từ các DN và cá nhân, có thể coi là có phản ứng chậm hơn, do tập trung nguồn lực vào một số lượng các đối tượng đã xác định, và có thời gian để làm các đánh giá nhu cầu. Tuy nhiên, sau đó thì các hỗ trợ được triển khai nhanh chóng và nhắm đến đúng đối tượng, đáp ứng nhu cầu cấp thiết của NLD.

Theo ông Vũ Tiến Lộc - Chủ tịch Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) tại kỳ họp Quốc hội tháng 10/2020, đại dịch COVID-19 cho thấy hệ thống an sinh xã hội của Việt Nam còn nhiều lỗ hổng¹. Mặc dù đã tăng 1,3 lần trong vòng 5 năm qua, nhưng đến nay mới chỉ có 1/3 lực

(1) <https://baodautu.vn/thuc-hien-goi-ho-tro-62000-ty-dong-con-lung-tung-d132579.html>

lượng lao động tham gia bảo hiểm xã hội. Điều này một phần cho thấy khu vực kinh tế phi chính thức vẫn còn khá lớn, và mặt khác cũng có nghĩa là phần lớn NLD chưa nhận được sự hỗ trợ cần thiết khi họ cần nhất.

2. TÍNH SẴN CÓ

Trong thời kỳ đại dịch, các mặt hàng thiết yếu, đặc biệt là khẩu trang, nước rửa tay ... trở nên khan hiếm và đắt đỏ. Giãn cách xã hội và các quy định khác khiến cho việc vận chuyển hàng hóa và đi lại gặp khó khăn. Điều này ảnh hưởng tiêu cực đến sự sẵn có của hàng hóa, dịch vụ và thiết bị chăm sóc sức khỏe để đáp ứng nhu cầu của NLD bị ảnh hưởng bởi COVID-19.

Tổng số tiền trong gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ của Chính phủ Việt Nam không có sẵn ngay lập tức, vì nó bao gồm cả ngân sách nhà nước và ngân sách tỉnh. Việc giải ngân phụ thuộc rất nhiều vào các nguồn lực sẵn có tại địa phương và để sử dụng các nguồn lực này, nó phải dựa trên các quy định về chi tiêu và kế hoạch ngân sách của địa phương trong thời kỳ đó.

Công đoàn KKT Hải Phòng cho biết, mặc dù đã có nguồn nhưng quy định danh mục chi không được sử dụng để hỗ trợ khẩn cấp hoặc hỗ trợ tiền mặt cho NLD. Nói cách khác, *"có tiền nhưng tiêu không được"*.

Về các sáng kiến của các tổ chức PCP được đề cập ở trên, các nguồn lực đã được xác định và sử dụng ở quy mô nhỏ.

3. TÍNH THUẬN TIỆN

Các thủ tục xác minh phức tạp của gói cứu trợ của Chính phủ đã khiến NLD gặp khó khăn trong tiếp cận hỗ trợ. Trong khi đó, hỗ trợ từ các DN, tổ chức PCP, các tổ chức cộng đồng và cá nhân dễ tiếp cận hơn nhiều và hầu như không yêu cầu điều kiện từ NLD. Nhiều NLD không thể tiếp cận gói 62 nghìn tỷ vì họ không biết hoặc không thuộc đối tượng được hưởng trợ cấp. Họ bày tỏ rằng rất khó để nhận được hỗ trợ tài chính từ Nhà nước, do các tiêu chí và điều kiện khắt khe. Trong khi đó, một số người lao động đã được tiếp cận tốt với các nguồn hỗ trợ tiền mặt và vật tư phòng chống đại dịch, cũng như nhu yếu phẩm - chủ yếu do các tổ chức đoàn thể, tổ chức PCP, DN, tổ chức tình nguyện hoặc cá nhân cung cấp.

Bối cảnh giãn cách xã hội cũng khiến NLD khó tiếp cận các hỗ trợ. Tuy nhiên, hoạt động tư vấn pháp luật lao động trực tuyến là một trong những ví dụ hỗ trợ hiệu quả cho NLD trong giai đoạn này. Trong khoảng thời gian từ tháng 3 đến tháng 4/2020, tổng số câu hỏi mà NLD gửi đến các kênh tư vấn của Trung tâm Phát triển và Hội nhập - CDI (Fanpage trên Facebook Diễn đàn pháp luật cho người lao động, group Facebook **"Kết nối tạo đổi thay"**, đường dây nóng, ...) tăng hơn bốn lần so với các tháng trước. Các câu hỏi xoay quanh vấn đề mất việc làm và tạm hoãn thực hiện HĐLĐ do DN không thể duy trì hoạt động sản xuất. Tư vấn trực tuyến là một hoạt động thường xuyên của CDI, đã trở thành giải pháp hữu hiệu và kịp thời để hỗ trợ NLD khi họ đang gặp nhiều khó khăn trong công việc và cuộc sống mà khó có thể tiếp cận hỗ trợ trực tiếp.

Tuy nhiên, giãn cách xã hội vẫn tạo ra nhiều rào cản về khả năng tiếp cận. Như đã đề cập ở trên, việc hạn chế đi lại, vận chuyển hàng hóa dẫn đến khan hiếm hàng hóa, hàng hóa đắt đỏ làm giảm cơ hội tiếp cận hỗ trợ của NLD.

Ngoài ra, với các hỗ trợ như đào tạo, hoặc thực hiện các cuộc khảo sát và đánh giá, không thể tiếp cận và phỏng vấn trực tiếp NLD và các bên liên quan. Thay vào đó, các cuộc phỏng vấn chủ yếu được thực hiện thông qua điện thoại.

4. TÍNH BỀN VỮNG

COVID-19 là một cú sốc lớn bất ngờ đối với nền kinh tế và đối với tất cả mọi người trên thế giới. Việt Nam cũng không tránh khỏi vòng xoáy ảnh hưởng của nó. Do khủng hoảng bắt đầu nhanh chóng, hầu hết các bên liên quan đều không chuẩn bị tốt và phải xây dựng kế hoạch hỗ trợ NLD, cũng như duy trì nền kinh tế.

COVID-19 chỉ là một trong những cú sốc mà NLD và nền kinh tế phải đối mặt, bên cạnh cuộc cách mạng công nghệ 4.0, tự động hóa và số hóa trong các ngành sản xuất. Bối cảnh hiện nay đặt NLD vào nguy cơ có thể bị mất việc làm và giảm thu nhập bất cứ lúc nào. Vì vậy, cần phải hỗ trợ NLD có một sinh kế thay thế lâu dài. Sự hỗ trợ này không chỉ giúp họ vượt qua cuộc khủng hoảng do COVID-19 gây ra trong ngắn hạn mà còn giúp họ thích nghi và ứng phó tốt hơn trong dài hạn khi đối mặt với các cú sốc và các tình huống tương tự.

Theo báo cáo về tác động của COVID-19 đối với NLD trong ngành dệt may và da giày do CARE Việt Nam thực hiện với 1280 NLD đến từ 126 công ty dệt may và da giày tại 5 tỉnh thành, trong đó lao động di cư đến từ 56/63 tỉnh thành trong cả nước, đối với nhóm trên 30 tuổi, 21% chia sẻ, *"tôi đang bối rối vì không biết phải làm gì, 15 năm qua chỉ làm may"*.

Do đó, để có khả năng ứng phó tốt hơn khi gặp những cú sốc tương tự, điều cần thiết đầu tiên là nâng cao năng lực của NLD trong việc tìm kiếm và thực hành các sinh kế thay thế. Cụ thể, khi NLD mất việc làm, họ có kỹ năng tìm việc khác để duy trì thu nhập và đảm bảo sinh kế. Quan trọng hơn, để tìm được một công việc khác, người lao động phải biết nhiều hơn một nghề nghiệp và được trang bị các kỹ năng nghề nghiệp để có thể chuyển giao và không ngừng nâng cao tay nghề. Nếu một NLD mất việc, họ đã có các kỹ năng và kinh nghiệm của các công việc khác, và không trở nên dễ bị tổn thương vì chỉ phụ thuộc vào một loại công việc.

Tuy nhiên, kết quả khảo sát cho thấy hầu hết các hỗ trợ được cung cấp là ngắn hạn để đáp ứng các nhu cầu trước mắt của NLD như tiền mặt, vật tư y tế (khẩu trang và nước rửa tay), thực phẩm và các mặt hàng thiết yếu. Không có sự hỗ trợ lâu dài hoặc bền vững cho người lao động, chẳng hạn như xây dựng các chương trình đào tạo nghề và đào tạo kỹ năng phù hợp và hiệu quả, đáp ứng nhu cầu của người lao động và xã hội.

5. TÍNH SÁNG TẠO

COVID 19 là một "phép thử" hiệu quả cho cả xã hội và nền kinh tế. Nó kiểm tra khả năng phục hồi, tính bền vững và tính sáng tạo của các bên liên quan khác nhau. Việc khởi xướng "ATM gạo", "ATM hàng hóa thiết yếu", "ATM khẩu trang" để cung cấp miễn phí các mặt hàng thiết yếu, gạo và khẩu trang cho người lao động, DN và cá nhân đã thể hiện sự sáng tạo của họ trong thời kỳ đại dịch. Bước đột phá không chỉ ở ứng dụng công nghệ mà còn ở cách tiếp cận hướng tới sự bao trùm.

Không quá lời khi nói rằng, "cây ATM gạo", "cây ATM hàng hóa thiết yếu" đã giúp ngăn chặn nạn đói của hàng nghìn người dân và NLD trong thời kỳ giãn cách xã hội trong tháng 4/2020.

6. TÍNH LAN TỎA

Một số sáng kiến có sức lan tỏa rộng rãi, không chỉ về phạm vi mà còn giữa những người thực hiện. Theo nhóm nghiên cứu, "ATM gạo" là một trong những sáng kiến có tính lan tỏa mạnh nhất. Do ông Hoàng Tuấn Anh – Tổng giám đốc PHG Lock khởi xướng, cây ATM gạo đã hoạt động 24/24 tại 204B Vườn Lài, quận Tân Phú, TP.HCM từ ngày 6/4/2020. Nhiều mạnh thường quân đã

đóng góp để duy trì và nhân rộng mô hình cây ATM này đến những nơi khác trên khắp đất nước. Các DN xã hội, tổ chức PCP, cá nhân và các tổ chức đoàn thể đã học hỏi và triển khai sáng kiến này.

Sau đó, nhiều mô hình tương tự bao gồm ATM cho các mặt hàng thiết yếu, khẩu trang và siêu thị “không đồng” đã được triển khai để hỗ trợ NLD và những người dân khác trong thời kỳ khó khăn. Một sáng kiến khác cũng được phổ biến rộng rãi, là sáng kiến kêu gọi và vận động chủ nhà giảm giá thuê phòng và tiện ích cho NLD di cư. Sáng kiến này chủ yếu được thực hiện bởi công đoàn các cấp, các tổ chức PCP làm việc với lao động di cư.

II. BỐI CẢNH: DỊCH COVID-19 Ở VIỆT NAM VÀ ẢNH HƯỞNG CỦA DỊCH BỆNH ĐẾN NGƯỜI LAO ĐỘNG

Bắt đầu với ca nhiễm đầu tiên ở thành phố Vũ Hán, Trung Quốc vào cuối tháng 12/2019, vi-rút corona đã nhanh chóng lan ra nhiều quốc gia trên thế giới, trong đó có Thái Lan, Nhật Bản, Hàn Quốc, Việt Nam, Sing-ga-po, Ho Kỳ (Wu, Chen, & Chan, 2020). Vào ngày 11/3/2020, Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) tuyên bố COVID-19 là đại dịch toàn cầu².

Diễn biến dịch COVID-19 ở Việt Nam diễn ra theo 4 giai đoạn từ tháng 1 đến tháng 8/2020 với 2 đợt bùng phát vào tháng 3 và tháng 7. Giai đoạn đầu tiên xảy ra từ cuối tháng 1 đến giữa tháng 2/2020. Trong giai đoạn này, tất cả các trường hợp được báo cáo đều có chung lịch sử du lịch đến Trung Quốc (Tổ chức Lao động Quốc tế, 2020). Giai đoạn thứ hai, bắt đầu vào đầu tháng 3 và kéo dài đến cuối tháng 4 sau một thời gian dài không có trường hợp COVID-19 được báo cáo ở Việt Nam, chứng kiến sự xuất hiện của các trường hợp có liên quan đến du lịch từ các quốc gia khác ngoài Trung Quốc trở thành tâm chấn vi rút mới. Do số trường hợp mắc bệnh tăng đáng kể từ 16 trường hợp trong giai đoạn đầu lên 153 trường hợp trong giai đoạn hai, Chính phủ Việt Nam đã ban hành Chỉ thị 16/CT-TTg ngày 31/3/2020 nêu rõ:

“Thực hiện cách ly toàn xã hội trong vòng 15 ngày kể từ 0 giờ ngày 01 tháng 4 năm 2020 trên phạm vi toàn quốc theo nguyên tắc gia đình cách ly với gia đình, thôn bản cách ly với thôn bản, xã cách ly với xã, huyện cách ly với huyện, tỉnh cách ly với tỉnh, phân xưởng, nhà máy sản xuất phải bảo đảm khoảng cách an toàn, đeo khẩu trang, thực hiện khử trùng, diệt khuẩn theo quy định. Yêu cầu mọi người dân ở tại nhà, chỉ ra ngoài trong trường hợp thật sự cần thiết như mua lương thực, thực phẩm, thuốc men, cấp cứu, làm việc tại nhà máy, cơ sở sản xuất, cơ sở kinh doanh dịch vụ, hàng hóa thiết yếu không bị đóng cửa, dừng hoạt động và các trường hợp khẩn cấp khác; thực hiện nghiêm việc giữ khoảng cách tối thiểu 2m khi giao tiếp; không tập trung quá 2 người ngoài phạm vi công sở, trường học, bệnh viện và tại nơi công cộng.”
(Điều 1, Chỉ thị 16/CT-TTg)

Khi chính phủ ban hành lệnh giãn cách xã hội, những nhóm lao động trong khu vực phi chính thức như nhóm bán hàng rong, bán phế liệu, thu gom rác, tài xế xe ôm không chính thức và tài xế taxi công nghệ ngay lập tức bị ảnh hưởng. Vì họ chủ yếu sống dựa vào thu nhập hàng ngày với ít tiền tiết kiệm, nên việc ở nhà đồng nghĩa với việc mất thu nhập. Họ đã phải vật lộn để kiếm sống vào thời COVID-19.

Trong giai đoạn thứ hai, việc làm và thu nhập của lao động chính thức bắt đầu bị ảnh hưởng mặc dù hoạt động kinh doanh vẫn được tiến hành như bình thường.

(2) <https://time.com/5791661/who-coronavirus-pandemic-declaration/>

“Đại dịch là một cú sốc lớn với nền kinh tế. Cụ thể, thị trường tiêu thụ bị co hẹp, các lĩnh vực dịch vụ, du lịch, khách sạn nguồn thu bị sụt giảm. Với các ngành sản xuất, khó đảm bảo công việc cho người lao động trong tháng 3 vì thiếu hụt nguyên liệu sản xuất” (Thủy, 2020).

Do COVID đã bắt đầu lan rộng trên toàn cầu, đặc biệt đang lây lan và gây ra ảnh hưởng nặng nề tại Trung Quốc, dẫn đến thị trường thu hẹp và nguyên vật liệu sản xuất thiếu thốn, khiến DN dần chuyển sang trạng thái cầm cự, điển hình như cắt giảm thời gian tăng ca và các khoản phụ cấp cho NLĐ. Bên cạnh khó khăn về thu nhập, lao động một số ngành nghề thiết yếu như sản xuất, cung cấp lương thực, thực phẩm, thuốc men, cấp cứu và các ngành nghề khác đối mặt với nguy cơ nhiễm dịch cao khi họ vẫn tham gia các công việc đòi hỏi họ tiếp xúc xã hội.

NLĐ di cư gặp phải thách thức kép: một mặt thu nhập và việc làm của họ bị đe dọa (87,9% NLĐ di cư đã mất việc hoặc giảm lương); mặt khác họ bị chia cắt khỏi gia đình ở quê vì các biện pháp giãn cách xã hội và phong tỏa. (Tổ chức Lao động quốc tế, 2020).

Đại dịch COVID-19 đã gây ra những tác động chưa từng có tới DN và NLĐ ở hầu hết các lĩnh vực kinh tế. Việt Nam ghi nhận tốc độ tăng trưởng GDP quý I năm 2020 là 3,82% là mức thấp nhất trong thập kỷ vừa qua (Tổng cục thống kê, 2020). Các ngành bị ảnh hưởng nhiều nhất lại là các ngành sử dụng nhiều lao động như du lịch và lưu trú, hàng không, bán lẻ, và các ngành chế tạo xuất khẩu như dệt may, da giày, chế biến gỗ, điện tử và chế biến thực phẩm. Các DN vừa và nhỏ và hộ kinh doanh gia đình cũng là nhóm bị tác động đầu tiên của đại dịch. Khoảng 74% DN có nguy cơ phá sản nếu đại dịch kéo dài trên 6 tháng ở Việt Nam, theo khảo sát của Ban tư vấn phát triển kinh tế tư nhân của Thủ tướng (Ban IV)³. Đến giữa tháng 4/2020, Tổng cục thống kê dự đoán khoảng 5 triệu NLĐ và 84,8% DN bị ảnh hưởng bởi đại dịch⁴.

Giai đoạn thứ ba từ 28/4/2020 đến 19/7/2020 là khoảng thời gian giữa hai đợt dịch. Có thể nhìn nhận ở giai đoạn này, Việt Nam “bước sang trạng thái bình thường mới, vừa tập trung phục hồi phát triển kinh tế, vừa không chủ quan trong phòng chống dịch hiệu quả”. Trong giai đoạn này, nền kinh tế trong nước có nhiều chuyển biến rõ rệt do tác động của COVID-19 đến kinh tế Việt Nam có độ trễ. Ảnh hưởng đến ngành sản xuất công nghiệp không chỉ ở thiếu hụt đầu vào mà còn ở đầu tiêu thụ. Sau thời gian giãn cách và cách ly xã hội, thói quen tiêu dùng và thị trường tiêu thụ đã thay đổi nhiều khi người tiêu dùng chuyển sang thắt chặt chi tiêu và chỉ chi cho những sản phẩm thiết yếu⁵. Trong thời gian này, dịch bệnh bùng phát mạnh ở châu Âu, Mỹ, Nhật Bản là các thị trường đối tác thương mại lớn của Việt Nam... NLĐ trong các nhà máy sản xuất đối mặt với việc thu nhập giảm đáng kể, “có tháng chỉ làm vài ngày đến nửa tháng”. Khảo sát của Trung tâm Nghiên cứu và Hỗ trợ sức khỏe cộng đồng (CCHS) tại một khu công nghiệp khu vực miền Nam cũng có kết quả tương tự, đến thời điểm vào khoảng tháng 6 thì số lượng NLĐ chỉ còn hơn 4.000 người, số NLĐ này làm việc không đủ thời gian nên mức lương không đủ sống. Nhiều NLĐ nhắn tin cho biết đang gặp khó khăn về tài chính, thiếu tiền trang trải cuộc sống (ăn uống, thuê trọ, ...). Với lao động phi chính thức, họ có thể quay lại và tiếp tục công việc của mình.

“Công việc, so với năm 2019 thì không bằng, nhưng phục hồi được gần như khi trước dịch” (Người bán hàng rong, nữ, Hà Nội)

Ngày 20/7, một ca lây nhiễm cộng đồng được công bố tại Đà Nẵng sau 99 ngày Việt Nam không ghi nhận ca nhiễm nào trong cộng đồng. Khoảng thời gian từ 20/7 đến 30/8 đánh dấu giai đoạn dịch thứ tư của đại dịch COVID tại Việt Nam. Các biện pháp cách ly xã hội không được thực hiện trên quy mô toàn quốc như đợt dịch đầu tiên, mà chỉ tiến hành cách ly tại các địa phương phát hiện có trường hợp nhiễm COVID-19. NLĐ phi chính thức vẫn có thể tiếp tục công việc của họ

(3) <https://vietnamfinance.vn/ban-nghien-cuu-phat-trien-kinh-te-tu-nhan-covid-19-keo-dai-6-thang-74-doanh-nghiep-se-pha-san-20180504224235489.htm>

(4) <https://www.gso.gov.vn/default.aspx?tabid=382&idmid=2&ItemID=19576>

(5) <https://congthuong.vn/thay-doi-thoi-quen-mua-hau-COVID-19-138925.html>

nhưng thu nhập giảm đáng kể. Nguyên do có thể là người tiêu dùng đã có thói quen mua hàng trực tuyến/online thay vì mua bán trực tiếp hoặc người tiêu dùng cũng thắt chặt chi tiêu để ứng phó với sự bất ổn do đại dịch gây ra. (Kantar Worldpanel, 2020)

“Đại dịch thứ 2 này, buôn bán kém đi nhiều”. (Người bán hàng rong, nữ, Hà Nội)

“Người ta mua bán cầm chừng, bớt ăn, bớt tiêu. Cô chẳng bán được mấy”. (Người bán hàng rong, nữ, Hà Nội)

Nhiều lao động chính thức phản ánh lượng công việc của họ ít hơn, khi so với 6 tháng đầu năm 2020. Phỏng vấn sâu một đại diện công đoàn công ty may tại Hải Dương cho biết: “DN sẽ hết đơn hàng vào cuối tháng 8, kể cả các đơn hàng may khẩu trang cũng không còn, không biết sẽ ra sao.”

Trong bối cảnh đó, cùng các ảnh hưởng rất lớn của COVID-19 tới người lao động, ngay từ cuối tháng 3/2020, trong làn sóng dịch đầu tiên tại Việt Nam, Chính phủ đã ra quyết định 15/2020/QĐ-TTg về việc thực hiện các chính sách hỗ trợ người dân gặp khó khăn do đại dịch COVID-19, theo đó xác định 6 nhóm bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19 được nhận gói hỗ trợ tài chính trị giá 62.000 tỷ đồng, 3 nhóm trong số họ là lao động chính thức và không chính thức, cụ thể:

- ◊ Người lao động tạm hoãn hợp đồng lao động hoặc nghỉ việc không hưởng lương;
- ◊ Người lao động bị chấm dứt hợp đồng lao động, hợp đồng làm việc nhưng không đủ điều kiện hưởng trợ cấp thất nghiệp;
- ◊ Lao động phi chính thức không có hợp đồng lao động và đã mất việc (như bán hàng rong, buôn bán nhỏ lẻ không có địa điểm cố định; thu gom rác, phế liệu; bốc vác, vận chuyển hàng hóa; bán lẻ số xố lưu động; tự làm hoặc làm trong các hộ kinh doanh...).

Ngoài sự hỗ trợ tài chính trực tiếp từ chính phủ và các cơ quan chính phủ, các bên liên quan khác như: đại diện người lao động gồm Tổng liên đoàn lao động Việt Nam và công đoàn các cấp; đại diện chủ sử dụng lao động và hiệp hội DN gồm Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI), Hiệp hội Dệt May Việt Nam (VITAS), Tập đoàn Dệt May Việt Nam (VINATEX), Hiệp hội Da - Giày - Túi xách Việt Nam (LEFASO), ...; các tổ chức xã hội; các các mạng lưới, chương trình và sáng kiến đa bên; các nhóm cộng đồng, các nhóm thiện nguyện và cá nhân cũng đã nỗ lực rất nhiều trong việc nắm bắt, chia sẻ thông tin minh bạch, kịp thời và thực hiện các sáng kiến, giải pháp thực tế để hỗ trợ người dân nói chung và người lao động gặp khó khăn do COVID-19.

Chúc mừng các kết quả mà Việt Nam đã đạt được trong phòng, chống dịch bệnh COVID-19, TS. Kidong Park, Trưởng đại diện Tổ chức Y tế thế giới (WHO) tại Việt Nam bày tỏ ấn tượng trước các biện pháp rất nhanh, hiệu quả đã được triển khai thời gian qua.

“Các bạn nắm bắt thông tin rất nhanh, chia sẻ minh bạch, kịp thời, áp dụng công nghệ thông tin nhanh nhạy, hiệu quả... Tôi muốn dành thời gian phân tích, tổng hợp các bài học, kinh nghiệm phòng, chống dịch của Việt Nam để chia sẻ với cộng đồng quốc tế.”

Có thể thấy đã có rất nhiều các hành động kịp thời, khẩn cấp của các bên liên quan để hỗ trợ, giúp đỡ cho người lao động trong hoàn cảnh khó khăn cấp bách này. Trước bối cảnh trên, CDI thực hiện tài liệu hóa các sáng kiến, các hành động liên quan đến an sinh xã hội (ASXH) nhằm hỗ trợ, giúp đỡ người lao động ứng phó với đại dịch COVID-19 tại Việt Nam.

III. MỤC TIÊU, PHƯƠNG PHÁP, ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI CỦA TÀI LIỆU HÓA

1. MỤC TIÊU

Việc tài liệu hóa được thực hiện với những mục tiêu chính sau:

- ◊ Xác định và lập bản đồ các sáng kiến hỗ trợ về ASXH cho người lao động bị ảnh hưởng bởi đại dịch COVID-19 ở cấp cơ sở.
- ◊ Chia sẻ giải pháp, kinh nghiệm, bài học và thực hành tốt về thực hiện các sáng kiến về ASXH để hỗ trợ người lao động bị ảnh hưởng bởi đại dịch COVID-19 được các bên như chính quyền, các tổ chức hội đoàn thể, tổ chức xã hội, tổ chức công đoàn, DN, cá nhân và các bên liên quan khác thực hiện.

2. PHƯƠNG PHÁP

Nhóm thực hiện sử dụng phương pháp nghiên cứu định tính bao gồm: nghiên cứu, tổng hợp dữ liệu thứ cấp và thu thập, phân tích dữ liệu sơ cấp, cụ thể:

2.1 Nghiên cứu, tổng hợp dữ liệu thứ cấp thông qua:

- ◊ Tổng hợp và rà soát báo cáo kết quả khảo sát của các bên liên quan về ảnh hưởng của COVID-19 đến người lao động và các biện pháp hỗ trợ (Bộ LĐ-TB-XH, tổ chức xã hội, DN...)
- ◊ Rà soát tin tức trên các phương tiện truyền thông đại chúng, trang tin điện tử và mạng xã hội của Chính phủ, các bộ ban ngành, tổ chức xã hội và DN.

2.2 Thu thập, phân tích dữ liệu sơ cấp

- ◊ Phỏng vấn sâu, thảo luận nhóm với một số nhóm hoặc đơn vị trực tiếp thực hiện sáng kiến và đối tượng hưởng lợi.

Việc sử dụng phương pháp này giúp bổ sung thông tin cho bước rà soát trên, và nhóm thực hiện có cơ sở để đưa ra những đánh giá về thuận lợi và thách thức của các hình thức hỗ trợ ASXH cho NLD.

3. ĐỐI TƯỢNG

Tài liệu hóa tập trung tìm hiểu các hoạt động hỗ trợ về ASXH trực tiếp hoặc gián tiếp cho lao động chính thức và phi chính thức. Các hoạt động hỗ trợ trên có thể là sáng kiến của một trong những đơn vị sau đây:

- ◊ Chính phủ, cơ quan nhà nước, chính quyền địa phương.
- ◊ Công đoàn các cấp
- ◊ Các tổ chức xã hội đoàn thể khác (MTTQ, HPN, HCCB, ĐTN)
- ◊ Các tổ chức xã hội, nhóm cộng đồng, và các cá nhân
- ◊ DN, hiệp hội DN
- ◊ Các mạng lưới, sáng kiến đa bên

Đơn vị	Số lượng rà soát thứ cấp	Số đơn vị tham gia phỏng vấn	Số người tham dự phỏng vấn		
			Tổng	Nam	Nữ
Chính quyền địa phương	5	1	2	2	0
Công đoàn các cấp	11	2	2	1	1
Các tổ chức xã hội đoàn thể khác (MTTQ, HPN, HND, HCCB, ĐTN)	5	3	3	0	3
Các tổ chức xã hội, nhóm cộng đồng	16	8	8	1	7
DN, hiệp hội DN	10	1	1	0	1
Các sáng kiến đa bên	3	1	1	0	1
NLĐ tham gia phỏng vấn (23 lao động chính thức, 32 lao động phi chính thức)	0	0	55	6	49

Bảng 1: Thống kê các chủ thể tham gia nghiên cứu

4. PHẠM VI VÀ THỜI GIAN THỰC HIỆN DỰ ÁN

- ◊ Khảo sát được tiến hành trong phạm vi cả nước, tập trung phỏng vấn sâu ở 1 số thành phố lớn hay khu vực tập trung nhiều khu công nghiệp như Hà Nội, TP. Hồ Chí Minh, Hải Phòng, Hải Dương, Bắc Ninh, Đồng Nai.
- ◊ Thời gian thực hiện khảo sát bắt đầu từ tháng 3/2020 đến tháng 8/2020.

5. AN SINH XÃ HỘI VÀ CÁC TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ

5.1. Khái niệm về an sinh xã hội

Khái niệm về an sinh xã hội (ASXH) tương đối rộng, được định nghĩa ở những mức độ và đối tượng hướng tới khác nhau, tùy từng tổ chức.

Hiến chương Liên hiệp quốc năm 1948, Điều 25 tiếp cận ASXH trên quyền của người dân, "... mọi người dân và hộ gia đình đều có quyền có một mức tối thiểu về sức khỏe và các phúc lợi xã hội bao gồm ăn, mặc, chăm sóc y tế (bao gồm cả thai sản), dịch vụ xã hội thiết yếu và có quyền được an sinh khi có các biến cố về việc làm, ốm đau, tàn tật, góa phụ, tuổi già, ... hoặc các trường hợp bất khả kháng khác..."

An sinh xã hội được hiểu là một tập hợp các biện pháp công cộng mà xã hội cung cấp cho các thành viên của mình để bảo vệ họ trước những khó khăn về kinh tế và xã hội do sự vắng mặt hoặc giảm đáng kể thu nhập từ công việc do nhiều trường hợp bất thường (ốm đau, thai sản, thương tật việc làm, thất nghiệp, thương tật, già yếu của người trụ cột trong gia đình); cung cấp dịch vụ chăm sóc sức khỏe; và, cung cấp các quyền lợi cho các gia đình có trẻ em⁶.

Tổ chức Lao động quốc tế (ILO) định nghĩa:

"An sinh xã hội (ASXH) là một sự bảo vệ mà xã hội cung cấp cho các thành viên của mình thông qua một số biện pháp được áp dụng rộng rãi để đương đầu với những khó khăn, các cú sốc về kinh tế và xã hội làm mất hoặc suy giảm nghiêm trọng thu nhập do

(6) [https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Event/social-protection/Rawlings_Overview%20of%20Social%20Protection%20\(poll\)_PCC15.pdf](https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Event/social-protection/Rawlings_Overview%20of%20Social%20Protection%20(poll)_PCC15.pdf)

ốm đau, thai sản, thương tật do lao động, mất sức lao động hoặc tử vong. Cung cấp chăm sóc y tế và trợ cấp cho các gia đình nạn nhân trẻ em.” (Justino, 2005)

Ngân hàng phát triển châu Á (ADB) cũng cho rằng, “an sinh xã hội là các chính sách, chương trình giảm nghèo và giảm sự yếu thế bởi thúc đẩy có hiệu quả thị trường lao động giảm thiểu rủi ro của người dân và nâng cao năng lực của họ để đối phó với rủi ro và suy giảm hoặc mất thu nhập.”

Dựa trên các cách định nghĩa về ASXH như trên, các hỗ trợ cho NLD về ASXH trong khảo sát này sẽ được hiểu như những chương trình, chính sách, do Nhà nước hoặc các lực lượng trong xã hội như các tổ chức xã hội, cá nhân, DN, mạng lưới thực hiện nhằm đảm bảo cho người dân, cụ thể là NLD có được mức thu nhập tối thiểu cũng như cơ hội tiếp cận mức tối thiểu về giáo dục, y tế, nhà ở, nước sạch, thông tin. Với những hỗ trợ để đạt mức sống và thu nhập tối thiểu, NLD có khả năng chống đỡ những tác động khó lường của đại dịch COVID-19 ở các khía cạnh thu nhập – cuộc sống – sức khỏe.

5.2. Tiêu chí đánh giá và phân tích các sáng kiến, biện pháp hỗ trợ

Trong quá trình thu thập và phân tích dữ liệu, chúng tôi mong muốn có thể đánh giá đầy đủ các khía cạnh của sáng kiến, tuy nhiên khó có tiêu chí nào có thể đánh giá một cách toàn diện nhất, vì vậy chúng tôi tạm thời dựa vào các tiêu chí sau để phân tích và đánh giá:

a. Tính kịp thời

Hỗ trợ được cung cấp đáp ứng nhanh chóng nhu cầu của NLD. Người cần hỗ trợ có thể tiếp cận hỗ trợ trong thời gian chờ hợp lý, có thể chấp nhận được, ở thời điểm phù hợp với người được nhận hỗ trợ.

b. Tính sẵn có

Tính sẵn có được hiểu là dịch vụ, hàng hóa, thiết bị chăm sóc sức khỏe cộng đồng có hoạt động và đủ số lượng đáp ứng cho người cần hỗ trợ. Nếu là các hỗ trợ dạng tiền mặt thì cũng đủ theo cam kết đối với đối tượng đích mà đơn vị thực hiện đã có kế hoạch hướng đến.

c. Tính thuận tiện

Hỗ trợ được đánh giá là thuận tiện khi:

- ◊ Thông tin về hỗ trợ được chia sẻ rõ ràng và thông suốt trên nhiều kênh truyền thông, ngôn ngữ đơn giản dễ hiểu để người lao động có thể tiếp cận được. Thông tin cá nhân của người hưởng lợi được bảo mật.
- ◊ Địa điểm – không gian – cơ sở vật chất: dễ tiếp cận cho người nhận hỗ trợ.
- ◊ Người hưởng lợi không phải trả thêm chi phí ngoài lề nào để được nhận hỗ trợ.

d. Tính bền vững

Hỗ trợ mang tính dài hạn, giúp NLD không chỉ đáp ứng nhu cầu trước mắt mà có thể chủ động hơn trong ứng phó với các khó khăn sau đại dịch để đảm bảo việc làm thu nhập và cuộc sống gia đình của NLD.

e. Tính sáng tạo

Hình thức hỗ trợ có cách làm khác biệt so với hình thức hỗ trợ do các chủ thể khác thực hiện.

f. Tính lan tỏa

Hình thức hỗ trợ được nhìn nhận có khả năng lan tỏa khi nhiều chủ thể khác trong xã hội được truyền cảm hứng, học hỏi về cách làm của hình thức hỗ trợ và thực hiện theo.

IV. KẾT QUẢ CHÍNH

1. TỔNG QUAN CÁC HÌNH THỨC HỖ TRỢ CHÍNH

Hình thức hỗ trợ	Chủ thể						
	Chính quyền	Công đoàn	Hội, đoàn thể khác	Tổ chức xã hội, nhóm cộng đồng, cá nhân	DN, hiệp hội DN	Mạng lưới, sáng kiến đa bên	
1	Nhu yếu phẩm		x	x	x	x	x
2	Vật dụng phòng dịch		x	x	x	x	x
3	Bình ổn giá, giảm giá sinh hoạt	x	x	x		x	
4	Tiền mặt, (hỗ trợ) vay vốn ưu đãi	x	x				x
5	Tuyên truyền hướng dẫn cho NLD về COVID-19	x	x	x	x	x	x
6	Bảo vệ việc làm (tập huấn, đào tạo...)	x	x			x	
7	Tư vấn chính sách và tư vấn pháp luật		x		x		
8	Giám sát và vận động	x	x	x	x	x	x

Bảng 2: Sáng kiến hỗ trợ NLD ứng phó với COVID-19

- ◆ **Hỗ trợ nhu yếu phẩm** gồm: gạo, mì tôm, dầu ăn, nước mắm, muối, thức ăn hàng ngày... hoặc các sản phẩm, vật dụng phục vụ sinh hoạt thiết yếu hàng ngày.
- ◆ **Vật dụng y tế phòng, chống dịch:** khẩu trang kháng khuẩn hoặc khẩu trang vải, nước rửa tay (khô), xà phòng.
- ◆ **Bình ổn giá, giảm giá sinh hoạt** cho NLD có thể ở các hình thức phiên chợ bình ổn giá, giảm tiền điện, tiền thuê trọ cho NLD.
- ◆ **Hỗ trợ tiền mặt, vay vốn** lãi suất ưu đãi để NLD trang trải các mục sinh hoạt phí
- ◆ **Tuyên truyền, hướng dẫn cho người lao động** về tình hình dịch bệnh và cách phòng chống dịch COVID-19 thông qua nhiều hình thức như xây dựng các ấn phẩm truyền thông (video, tờ rơi) để tuyên truyền trên các kênh phát thanh, truyền hình, mạng xã hội, báo in, ...
- ◆ **Đào tạo, nâng cao năng lực cho NLD**, tư vấn cho người sử dụng lao động các biện pháp để NLD không bị nghỉ việc, mất việc, như nghỉ thay phiên, giảm giờ tăng ca.
- ◆ **Tư vấn chính sách và tư vấn pháp luật:** tư vấn cho người sử dụng lao động chính sách và quy định pháp luật bảo vệ việc làm cho NLD hoặc tư vấn cho NLD về các chương trình hỗ trợ và quyền lợi NLD.

♦ **Giám sát và vận động gồm vận động chính sách** tới Chính phủ hoặc vận động các bên liên quan có những chính sách hoặc biện pháp có thể hỗ trợ kịp thời và hiệu quả cho NLD bị ảnh hưởng bởi COVID-19.

2. CÁC HÌNH THỨC HỖ TRỢ (THEO CHỦ THỂ THỰC HIỆN)

2.1. CHÍNH PHỦ VÀ CÁC CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG

TỔNG QUAN

Để hỗ trợ những đối tượng bị ảnh hưởng do COVID-19, trong đó có nhóm NLD, Chính phủ đã ban hành khá nhiều những chính sách hỗ trợ có trực tiếp và gián tiếp tới NLD thông qua hỗ trợ DN và các chính sách hỗ trợ chung cho người dân. Những chính sách nổi bật có thể kể đến bao gồm:

♦ Hỗ trợ giảm chi phí sản xuất, kinh doanh: Chỉ thị số 11/CT-TTg ngày 04/3/2020 về các nhiệm vụ, giải pháp cấp bách tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, bảo đảm an sinh xã hội ứng phó với dịch COVID-19. Nghị định số 22/2020/NĐ-CP ngày 24/02/2020 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 139/2016/NĐ-CP ngày 04/10/2016 của Chính phủ quy định về lệ phí môn bài...

♦ Hỗ trợ tín dụng và điều hành tỷ giá: Thông tư số 01/2020/TT-NHNN ngày 13/3/2020 quy định về tổ chức tín dụng, chi nhánh ngân hàng nước ngoài cơ cấu lại thời hạn trả nợ, miễn, giảm lãi, giữ nguyên nhóm nợ nhằm hỗ trợ khách hàng chịu ảnh hưởng do dịch COVID-19.

♦ Hỗ trợ DN thông qua nhóm chính sách tài khóa: Nghị định số 41/2020/NĐ-CP ngày 08/4/2020 của Chính phủ về gia hạn thời hạn nộp thuế và tiền thuê đất có hiệu lực kể từ ngày ban hành và được áp dụng rộng rãi cho hầu hết DN, tổ chức, hộ gia đình, cá nhân kinh doanh chịu tác động trực tiếp của dịch COVID-19.

♦ Nghị quyết số 41/NQ-CP ngày 09 tháng 4 năm 2020 của Chính phủ về phiên họp Chính phủ thường kỳ tháng 3 năm 2020 và công văn số 2698/BCT-ĐTĐL ngày 16/4/2020 của Bộ Công Thương về việc hỗ trợ giảm giá điện, giảm tiền điện cho các khách hàng sử dụng điện bị ảnh hưởng của dịch COVID-19.

♦ Hỗ trợ người dân, người lao động, hộ kinh doanh: Hỗ trợ cho người gặp khó khăn do ảnh hưởng của COVID-19 theo Nghị quyết 42/NQ-CP và Quyết định 15/QĐ-TTg.

Bên cạnh các chính sách quốc gia, chính quyền một số địa phương ban hành chính sách riêng để hỗ trợ người sinh sống trên địa bàn gặp khó khăn do COVID-19, như:

♦ HĐND TP. Hồ Chí Minh ban hành nghị quyết 02/2020/NQ-HĐND ngày 27/3/2020 hỗ trợ người lao động bị tác động bởi COVID-19 trên địa bàn thành phố. Chính sách hỗ trợ 1.000.000 đồng/1 tháng trong tối đa 3 tháng cho người lao động bị mất việc do ảnh hưởng bởi dịch COVID-19 (không đủ điều kiện hưởng trợ cấp thất nghiệp theo quy định của nhà nước), bao gồm cả giáo viên, nhân viên của các cơ sở giáo dục mầm non ngoài công lập và nhóm trẻ.

♦ Ngày 07/4/2020, UBND TP. Hà Nội ban hành Chỉ thị 06/CT-UBND về việc tập trung thực hiện quyết liệt một số giải pháp trong quản lý đầu tư, xây dựng để nâng cao hiệu quả đầu tư công, hỗ trợ DN, nhân dân, ổn định sản xuất, kinh doanh, đảm bảo an sinh xã hội trên địa bàn do tác động của dịch COVID-19.

Ngoài ra, chính quyền địa phương vận động sự tham gia và nguồn lực của cộng đồng để thực hiện các hỗ trợ:

◊ UBND tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu vận động chủ nhà, chủ đất cho thuê nhà, mặt bằng, các đơn vị, hộ kinh doanh giảm tiền thuê nhà, tiền thuê mặt bằng kinh doanh, tiền thuê phòng trọ cho NLĐ chia sẻ khó khăn với người đi thuê, nhằm giảm tối ưu chi phí trong thời dịch, cùng nhau vượt qua khủng hoảng, ổn định lại hoạt động sản xuất, kinh doanh sau dịch⁷.

Hộp 1: Gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ của Chính phủ dành cho người dân ảnh hưởng của dịch COVID-19

Trong các chính sách hỗ trợ DN và người lao động ứng phó với những ảnh hưởng do dịch bệnh COVID, gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ theo Nghị quyết 42/NQ-CP là chính sách hỗ trợ an sinh xã hội nổi bật. Được ban hành chỉ 9 ngày sau khi Việt Nam thực hiện “cách ly xã hội”, Nghị quyết 42/NQ-CP về các biện pháp hỗ trợ người dân gặp khó khăn do đại dịch COVID hướng tới 7 nhóm đối tượng sau:

- Người có công với cách mạng được hỗ trợ 500,000đ/1 tháng, trong 3 tháng từ tháng 4 – tháng 6/2020.
- Đối tượng bảo trợ xã hội được hỗ trợ 500,000đ/1 tháng, trong 3 tháng từ tháng 4 – tháng 6/2020.
- Người thuộc hộ nghèo, cận nghèo được hỗ trợ 250,000đ/1 tháng, trong 3 tháng từ tháng 4 – tháng 6/2020.
- NLĐ bị tạm hoãn hợp đồng lao động hoặc nghỉ việc không hưởng lương được hỗ trợ 1,800,000đ/1 tháng, không quá 3 tháng tùy theo diễn biến dịch.
- NLĐ bị chấm dứt hợp đồng lao động, NLĐ không có giao kết hợp đồng lao động được hỗ trợ 1,000,000đ/1 tháng, không quá 3 tháng tùy theo diễn biến dịch.
- Hộ kinh doanh cá thể được hỗ trợ 1,000,000đ/1 tháng, không quá 3 tháng tùy theo diễn biến dịch.
- Người sử dụng lao động được vay 50% lương tối thiểu trong 3 tháng (4, 5, 6) với lãi suất 0%

Hướng dẫn về việc chi trả hỗ trợ cho các đối tượng được đề cập trong Quyết định 15/QĐ-TTg được ban hành ngày 24/4/2020. Theo hướng dẫn này, chính quyền các địa phương hỗ trợ cho các đối tượng chính sách như người có công với cách mạng; người thuộc hộ nghèo, cận nghèo, và đối tượng bảo trợ xã hội theo danh sách hưởng trợ cấp đã có. Với nhóm lao động có hợp đồng, lao động tự do và hộ kinh doanh cá thể, sau khi DN hoặc cá nhân NLĐ có nhu cầu nhận hỗ trợ nộp hồ sơ, chính quyền địa phương, bao gồm UBND, cơ quan thuế, bảo hiểm xã hội xác nhận, thẩm định và phê duyệt danh sách đối tượng đủ điều kiện nhận hỗ trợ. Tổng thời gian xét duyệt dự kiến cho từng nhóm đối tượng dao động từ 5 đến 12 ngày.

NHẬN XÉT CHUNG

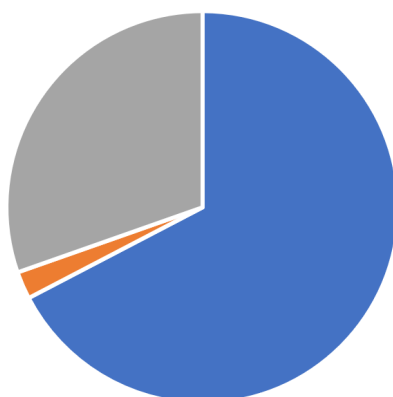
Theo báo cáo của Bộ LĐ-TB-XH, đến tháng 7/2020, gói hỗ trợ 62.000 tỷ đã giải ngân trên 17.500 tỷ đồng, tương đương khoảng 30%. Trong số đó, khoảng 11.964 tỷ đồng là số tiền hỗ trợ cho người có công với cách mạng, đối tượng bảo trợ xã hội, người thuộc hộ nghèo, cận nghèo; có khoảng 5.800 tỉ hỗ trợ tất cả đối tượng còn lại⁸. Khoảng 402.466 NLĐ nhận được hỗ trợ với tổng kinh phí là 403.425 tỷ đồng. Số liệu của Bộ LĐ-TB-XH cho biết gói hỗ trợ này đã hỗ trợ 48,9 tỷ đồng cho 36.993 người lao động tạm hoãn hợp đồng, nghỉ việc không hưởng lương; 58,4 tỷ đồng cho 59.002 người lao động bị chấm dứt hợp đồng không đủ điều kiện hưởng trợ cấp thất nghiệp. Có 628.533 người lao động không có giao kết hợp đồng bị mất việc đã được hỗ trợ với tổng kinh phí là 617,7 tỷ đồng (tính đến tháng 9/2020). Như vậy, có thể thấy số NLĐ nhận được hỗ trợ của Chính phủ

(7) <https://plo.vn/dich-COVID-19/phuong-o-vung-tau-van-dong-giam-gia-thue-nha-mat-bang-cho-dan-899544.html>

(8) <http://www.molisa.gov.vn/Pages/tintuc/chitiet.aspx?tintucID=222952>

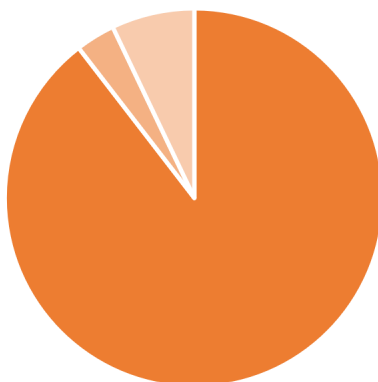
còn khiêm tốn. Khảo sát với công đoàn và chính quyền địa phương một số khu công nghiệp cho biết địa phương chưa có trường hợp NLĐ chính thức nào được nhận hỗ trợ 1.800.000đ/1 tháng từ gói hỗ trợ này, tính đến tháng 8/2020⁹.

Giải ngân gói hỗ trợ 62.000 tỷ của Chính phủ
(tính đến tháng 7/2020)

- Người có công với cách mạng, người thuộc hộ nghèo hoặc cận nghèo
- Người lao động chính thức và phi chính thức
- Hộ kinh doanh

Thành phần NLĐ nhận hỗ trợ từ gói hỗ trợ 62.000 tỷ của
Chính phủ (tính đến tháng 9/2020)

- Lao động không có giao kết hợp đồng, bị mất việc
- Lao động bị chấm dứt hợp đồng không đủ điều kiện hưởng trợ cấp thất nghiệp
- Lao động tạm hoãn hợp đồng, nghỉ việc không lương

Theo Quyết định 15/2020/QĐ-TTg và các hướng dẫn trình tự, thủ tục triển khai gói hỗ trợ 62.000 tỷ, nhóm đối tượng chính sách, gồm người có công với cách mạng, người thuộc hộ nghèo hoặc cận nghèo, đối tượng bảo trợ xã hội, đã có danh sách từ trước nên chính quyền địa phương dễ dàng xác định và thực hiện chi trả phần hỗ trợ.

(9) Khảo sát tại địa bàn huyện Đông Anh, tỉnh Hải Dương, thành phố Hải Phòng

*“Xã thực hiện chi trả trước cho người có công với cách mạng, hộ nghèo, cận nghèo”.
(Cán bộ xã Hải Bối, huyện Đông Anh)*

Trong khi đó, nhóm lao động không có giao kết hợp đồng lao động bị mất việc làm như người bán hàng rong, người lái xe ôm, người thu gom rác, phế liệu là đối tượng được nhận chi trả sau cùng. NLD nhận được hỗ trợ phản ánh tương đối tích cực về gói cứu trợ này của Chính phủ.

“Vui vì có thêm đồng tiền để xoay sở và cảm thấy được an ủi vì thấy ngân sách từ tiền thuế cũng đã được dùng để hỗ trợ dân nghèo.” (Lao động tự do, nữ, TP. Hồ Chí Minh)

“Phấn chấn và cảm thấy không bị bỏ rơi.” (Lao động tự do, nữ, TP. Hồ Chí Minh)

Tuy nhiên, việc được nhận hỗ trợ sau cùng phần nào ảnh hưởng đến tính kịp thời và giá trị của hỗ trợ từ Chính phủ. Nguyên do của tình trạng này đến từ việc điều kiện và thủ tục hành chính để hỗ trợ nhóm này phức tạp và tốn kém cho cả NLD và cán bộ địa phương. Với NLD di cư không có giao kết hợp đồng lao động, họ được yêu cầu lấy xác nhận của cả hai nơi, nơi đăng ký tạm trú và nơi thường trú. Nơi đăng ký tạm trú và thường trú đều yêu cầu xác nhận công việc và tình trạng việc làm với NLD phi chính thức. Để nhóm lao động này có được xác nhận nhận đó, người dân địa phương, cụ thể tổ trưởng tổ dân phố đứng ra hỗ trợ khai thông tin và bảo lãnh.

“Được tổ trưởng đến hỏi thăm và yêu cầu làm đơn để nhận hỗ trợ và xác nhận thất nghiệp nên được nhận 1 triệu, chỉ nhận được 1 lần thôi. Thủ tục đơn giản, lúc đó tổ trưởng hỏi và khai cho mình, nhưng khi lên phường nhận tiền thì cán bộ yêu cầu làm lại hồ sơ.” (Lao động phi chính thức, nữ, TP. Hồ Chí Minh)

“Chị đăng ký nhận hỗ trợ tại nơi tạm trú. ... Chị phải về quê rồi lên phố 2 – 3 lần để lấy xác nhận. Chỗ mình tạm trú đã xác nhận cho mình rồi, nhưng ở quê thì lại không. Đến khi mình lấy được dấu ở quê mình, thì trên này thông báo đã quá hạn nhận hồ sơ và giấy tờ”. (Người bán hàng rong, nữ, Hà Nội)

Với lao động chính thức, họ cũng gặp phải điều kiện tương đối khắt khe. Quyết định 15/2020/QĐ-TTg yêu cầu “thời gian tạm hoãn thực hiện hợp đồng lao động hoặc nghỉ việc không hưởng lương trong thời gian của hợp đồng lao động là từ một tháng liên tục, tính từ ngày 1/4 - 30/6/2020”, “đang tham gia bảo hiểm xã hội bắt buộc” và “làm việc tại các DN không có tài chính để trả lương... do ảnh hưởng của COVID-19”. Thực tế, NLD phản ánh DN nơi họ làm việc duy trì hoạt động cầm chừng, không để NLD nghỉ một tháng liên tục. Thời gian làm việc giờ hành chính ít, không tăng ca với mức lương thấp cũng đã đủ khiến cho cuộc sống của họ bấp bênh.

*“Có tháng chỉ làm việc mấy ngày đến nửa tháng, rồi đi làm, rồi công ty lại cho nghỉ”.
(NLD, nữ, huyện Đông Anh)*

Hộp 2: Trường hợp NLD nhận hỗ trợ từ gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ của Chính phủ

Gia đình chị có bốn người, chị bán hoa quả còn chồng và con cái thì làm xe ôm và xích lô, đều những nghề không có hợp đồng lao động. Tháng 4 cách ly xã hội, cả bốn người ở nhà không đi đâu buôn bán được. Tâm tháng 5, bác tổ trưởng tổ dân phố đến nhà chị giới thiệu về gói trợ cấp 62 nghìn tỷ của Chính phủ rồi lấy tên, tuổi của bốn người trong gia đình. Cả gia đình đã nộp đơn nhận trợ cấp của từ gói hỗ trợ cũng trong tháng ấy nhưng chỉ có chị được nhận 1.000.000 mà mãi đến tháng 9 mới nhận được. Để nhận được 1.000.000 ấy, chị đã phải về quê lấy xác nhận rồi lên phường tới 4 lần. May có bác tổ trưởng dân phố giới thiệu và đứng ra bảo lãnh ở phường và xác nhận chị bán hàng rong.

Bản thân mình được nhận 1.000.000 đồng, nhưng trong lòng thấy còn chỗ chưa thỏa đáng khi chồng và 2 con chị không được nhận hỗ trợ. Chị hỏi cán bộ phường thì họ giải thích cho rằng, chị là người duy nhất bán hàng rong trong gia đình và chị chỉ không bán được hàng trong tháng cách ly xã hội – tháng 4.

Chị Q, 52 tuổi, di cư lên Hà Nội 25 – 30 năm nay,
bán hàng rong chợ Long Biên, phường Phúc Tân, Hoàn Kiếm.

5.2. CÁC TỔ CHỨC XÃ HỘI, NHÓM CỘNG ĐỒNG VÀ CÁ NHÂN

TỔNG QUAN

Các tổ chức xã hội, nhóm cộng đồng và cá nhân thực hiện những hình thức phổ biến như sau để hỗ trợ cho NLD: phân phát trực tiếp vật phẩm gồm nhu yếu phẩm (gạo, mì tôm, dầu ăn, bột giặt,...) và vật dụng y tế (khẩu trang, nước rửa tay), tuyên truyền các biện pháp phòng chống dịch COVID-19, vận động bình ổn giá sinh hoạt (tiền trợ, tiền điện) và tham gia vận động chính sách.

- ◊ Trung tâm Nghiên cứu Tư vấn Công tác xã hội và Phát triển cộng đồng (SDRC) phối hợp với Ban Giám đốc Hợp tác xã và những trưởng, phó nhóm của nhóm Tự Giúp để tổ chức các buổi chia sẻ kiến thức về ATVSLĐ và phân phát các sản phẩm y tế phòng dịch đến người thu gom rác. Bộ sản phẩm gồm khẩu trang, găng tay cao su, nước rửa tay diệt khuẩn và gel rửa tay khô có thể mang theo khi làm việc.
- ◊ Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI) tiến hành khảo sát, đánh giá nhanh ảnh hưởng của COVID-19 đến đời sống và việc làm NLD ngành Dệt may, Điện tử; truyền thông - vận động chủ nhà trọ giảm tiền trợ cho NLD; cùng Oxfam và Mạng lưới hành động vì người lao động di cư (Mnet) vận động chính sách và truyền thông cho gói an sinh xã hội 62 nghìn tỷ của Chính phủ hỗ trợ NLD đến được đúng đối tượng hơn; phối hợp với Liên minh minh bạch ngân sách (BTAP) giám sát việc thực hiện gói hỗ trợ của chính phủ cho NLD, đảm bảo công khai, minh bạch, đúng và đủ; truyền thông về dịch COVID-19 và các biện pháp phòng, chống dịch cho NLD chính thức qua nhóm facebook “Kết nối tạo đổi thay”; vận động một số DN cùng chung tay với Chính phủ hỗ trợ NLD (hỗ trợ 50% lương tối thiểu cho NLD, đối ứng với Chính phủ).

7 ĐIỀU CHỦ NHÀ TRỢ CÓ THỂ LÀM ĐỂ CHUNG TAY HỖ TRỢ NGƯỜI LAO ĐỘNG

Hình 2: Hình ảnh truyền thông vận động chủ nhà trọ hỗ trợ NLD ứng phó COVID-19 của Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI)

◊ Viện Phát triển Sức khỏe Cộng đồng Ánh sáng (Light) tham gia cùng Mnet khảo sát ảnh hưởng của COVID-19 đến lao động chính thức và phi chính thức tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh; phân phát nhu yếu phẩm và vật dụng y tế phòng dịch cho lao động phi chính thức tại Hà Nội; truyền thông về tình hình dịch bệnh và phòng dịch qua trang facebook "Xóm di cư".

◊ Tổ chức Enda Việt Nam hợp tác cùng Vietnam Zero Waste Alliance với sự tài trợ của GAIA đã hỗ trợ khẩu trang và găng tay cho 2.100 người thu gom rác dân lập tại TP. Hồ Chí Minh.

◊ Tổ chức ActionAid Vietnam, Quỹ hỗ trợ an sinh xã hội Việt Nam (AFV) thực hiện hỗ trợ tại 11 huyện trong 10 tỉnh thành tại các khu vực như vùng đồng bằng Sông Cửu Long, Hà Quảng (Cao Bằng), huyện Nho Quan (Ninh Bình), huyện An Lão, Vĩnh Bảo (Hải Phòng), huyện Krông Bông (Đắk Lắk), huyện Lâm Hà (Lâm Đồng), huyện Krông Nô (Đắk Nông), ... Gói hỗ trợ khẩn cấp trị giá 1,651 tỉ đồng bao gồm các vật phẩm vệ sinh cá nhân phòng chống virus như khẩu trang vải kháng khuẩn, dung dịch rửa tay sát khuẩn, xà phòng, nước súc miệng; các nhu yếu phẩm bao gồm gạo, mì tôm, dầu ăn, nước mắm, muối, sữa... cho các hộ gia đình nghèo, gia đình có người khuyết tật, đồng bào dân tộc thiểu số, phụ nữ và trẻ em có điều kiện khó khăn tại các vùng chương trình.

◊ Sống Foundation phối hợp với HPN thành phố Hội An gây quỹ hỗ trợ trên mạng xã hội và từ mạnh thường quân qua chương trình "Be strong, Hội An" hơn 500 triệu đồng. Số tiền được dùng để mua thiết bị, vật tư y tế cho cơ sở y tế và nhu yếu phẩm cho người dân tại thành phố và các địa bàn khó khăn.

Trước khi thực hiện các hoạt động hỗ trợ trên, các tổ chức xã hội và nhóm cộng đồng đều tiến hành khảo sát nhanh trên nhóm đối tượng mục tiêu của tổ chức mình để nắm bắt tình hình dịch

bệnh và ảnh hưởng của dịch. Để thu thập các thông tin cho khảo sát, các tổ chức xã hội và nhóm cộng đồng phối hợp với nhóm tình nguyện viên hoặc các tổ chức đối tác tại địa phương. Đồng thời với quá trình khảo sát, các tổ chức thực hiện tìm kiếm nguồn lực gồm tài chính, hiện vật, con người để thực hiện các hỗ trợ. Một số tổ chức sử dụng nguồn tài chính từ chính dự án đang hoạt động, trong khi đó, một số tổ chức khác gây quỹ để huy động tiền mặt hoặc vật phẩm từ các cá nhân quan tâm, mạnh thường quân, DN và các tổ chức khác. Trong quá trình phân phát hỗ trợ, các tổ chức này thực hiện việc đánh giá lại tình hình những đối tượng đã được hưởng hỗ trợ.

NHẬN XÉT CHUNG

Chia sẻ về động lực thực hiện các biện pháp hỗ trợ cho NLD, nhiều tổ chức cho thấy sự quan tâm của họ về ảnh hưởng của dịch tới nhóm đối tượng này:

“Giãn cách và cách ly xã hội trên địa bàn cả nước trong tháng 3 và tháng 4 ảnh hưởng lớn đến cuộc sống của người lao động. Họ là nhóm dễ tổn thương nhất. Diễn biến bệnh dịch đòi hỏi tổ chức có phản ứng kịp thời.” (Cán bộ dự án, nữ, Light)

“Dịch bùng phát và giãn cách xã hội, NLD nghỉ nhà máy mà đi, dự án đóng băng. Tổ chức đề xuất với nhà tài trợ xem xét chuyển đổi một số hoạt động của dự án nhằm chia sẻ khó khăn và nâng đỡ tinh thần cho NLD trong mùa dịch ... CCHS giữ vững kế hoạch làm siêu thị “không” đồng để nhân cơ hội này có thể tiếp cận với NLD và qua đó NLD có thể hiểu hơn về dự án, là cơ hội để quảng bá về dự án và mời gọi NLD tham gia các hoạt động. Sau chương trình NLD và nhà máy nhìn dự án với góc độ mới hơn” (Cán bộ dự án, nam, CCHS)

Việc tiến hành khảo sát nhanh ngay thời điểm các biện pháp giãn cách xã hội được thực hiện giúp các tổ chức nhanh chóng nắm bắt được nhu cầu hỗ trợ và có thể đưa ra những trợ giúp thiết thực cho NLD. Kết quả khảo sát của Mạng lưới di cư (Mnet) từ 25/3/2020 đến 3/4/2020 với NLD phi chính thức và chính thức tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh cho thấy hai nhóm lao động này đều mong muốn được hỗ trợ các vật dụng y tế phòng dịch bao gồm khẩu trang, nước rửa tay, xà phòng, thuốc thiết yếu. Nhóm lao động phi chính thức có thêm nhu cầu hỗ trợ thực phẩm như gạo, mì tôm, dầu ăn. Nhu cầu này phần nào xuất phát từ mức độ ảnh hưởng của COVID-19 đến hai nhóm lao động. Do COVID, các DN nghỉ luân phiên, nghỉ giãn việc, thu nhập của NLD chính thức giảm nhưng vẫn đảm bảo được cuộc sống hàng ngày như gạo, thức ăn, và nhu yếu phẩm. Trong khi đó, lao động phi chính thức bị hạn chế di chuyển, không buôn bán và làm việc được, gần như không có thu nhập. (Mạng lưới hành động vì lao động di cư (M.net), 2020).

STT	Nhóm lao động	Nhu cầu hỗ trợ					
		Khẩu trang kháng khuẩn	Nước rửa tay khô	Xà phòng rửa tay	Thuốc thiết yếu	Găng tay	Thực phẩm (gạo, nước mắm, mì tôm, dầu ăn)
1	NLD chính thức (NLD tại các KCN)	x	x	x	x	x	
2	NLD phi chính thức tại HN	x	x	x	x	x	x
3	NLD phi chính thức tại TP. Hồ Chí Minh	x	x	x	x	x	

Bảng 3: Nhu cầu hỗ trợ ứng phó với COVID-19 của các nhóm lao động¹⁰

(10) Khảo sát của Mnet về ảnh hưởng của COVID-19 tới lao động di cư (khu vực chính thức và phi chính thức) được thực hiện trong thời gian 25/3/2020 – 3/4/2020 với 1870 NLD tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh.

“Cách ly xã hội, mình hoàn toàn ở tại chỗ, không đi buôn bán, làm việc được”. (Người bán hàng rong, nữ, Hà Nội)

“Light phối hợp HPN rà soát các nhóm để hỗ trợ. Khảo sát được thực hiện nhanh chóng trong 2 - 3 ngày.” (Nhân viên, nữ, Light)

“Trung tâm SDRC đã làm việc và trao đổi với người thu gom rác và tìm hiểu các khó khăn mà họ đang gặp phải. Các buổi chia sẻ lợi ích khi sử dụng các trang thiết bị và kiến thức phòng tránh bệnh COVID-19 luôn được các HTX và nhóm Tự giúp của NTGR nhắc nhở và giám sát việc mang bảo hộ khi làm việc. Với những thông tin thu thập được, SDRC đã phối hợp với DN và tổ chức Oxfam hỗ trợ khẩu trang, găng tay, nước rửa tay, gel tay chai nhỏ để họ có thể mang theo và sử dụng trong quá trình làm việc.” (Cán bộ, nữ, SDRC)

Sau khảo sát, các tổ chức tập trung liên hệ và phát hỗ trợ cho nhóm đối tượng mục tiêu trước – nhóm này bao gồm những người đã từng tham gia hoạt động với tổ chức. Sau đó, hỗ trợ sẽ được mở rộng ra ngoài nhóm đối tượng mục tiêu. Quy mô hỗ trợ sẽ tùy thuộc nguồn lực của các tổ chức xã hội. Tùy từng tổ chức, có tổ chức tập trung hỗ trợ người lao động ứng phó với khó khăn trước mắt như thiếu nhu yếu phẩm và vật dụng y tế trong thời gian giãn cách/cách ly xã hội. Với những hỗ trợ trước mắt như vậy, các tổ chức đảm bảo đáp ứng được kịp thời, đúng thời điểm NLD cần nhất. Có những tổ chức hỗ trợ lâu dài cho người lao động như hỗ trợ làm giấy tờ tùy thân để NLD có cơ sở hưởng các dịch vụ ASXH, chương trình cho vay vốn để tái tạo việc làm và thu nhập.

Tuy nhiên, không có nhiều tổ chức tích cực duy trì hỗ trợ nhu yếu phẩm và vật dụng y tế cho NLD khi đợt dịch thứ 2 bùng phát tại Việt Nam trong tháng 7 và 8/2020. Khi được hỏi về những hỗ trợ mà NLD nhận được trong giai đoạn 2, hầu hết NLD cho biết họ “không nhận được hỗ trợ nào”.

Hình 3 và 4: Lao động di cư phi chính thức tại Hà Nội nhận hỗ trợ nhu yếu phẩm

“Light hỗ trợ nhanh lắm. Cách ly xã hội thế này, chị không đi đâu được. Khó khăn quá, chị gửi thư cho Light nhờ hỗ trợ. Mấy hôm sau, các bạn ý mang gạo, mì tôm, các thứ đến rồi”. (Người thu gom đồng nát, nữ, Hà Nội)

Các tổ chức không thực hiện độc lập mà phối hợp cùng chính quyền và hội, đoàn thể địa phương hoặc nhóm tình nguyện viên trên địa bàn. Việc cộng tác và có mạng lưới quan hệ đối tác rộng và thân thiết thực sự là lợi thế cho các tổ chức, giúp họ tiếp cận được trực tiếp với NLD gặp khó khăn. Tình nguyện viên và đối tác địa phương không chỉ cung cấp thông tin nhanh chóng kịp thời về diễn biến tại địa phương mà còn đóng vai trò là đầu mối liên hệ giữa NLD khó khăn và nguồn trợ giúp.

“Light đã có mối quan hệ hợp tác với HPN từ các hoạt động dự án trước đây nên trong lần rà soát khẩn cấp này, Light dễ dàng liên hệ với HPN thực hiện các hoạt động trợ giúp khẩn cấp, kể cả trong thời gian cách ly xã hội.” (Cán bộ, nữ, Light)

“Nhóm tình nguyện viên hỗ trợ thực hiện đóng góp vai trò lớn vì họ là những người ở tận địa bàn nên có thể dễ dàng nắm bắt được gia cảnh của những người khó khăn giúp cho việc trao tặng hỗ trợ cũng thuận lợi và đúng người.” (Cán bộ, nữ, SCDI)

Quá trình thực hiện đảm bảo thông tin được chia sẻ thường xuyên và minh bạch tới các đối tác tài trợ. Truyền thông từ những câu chuyện người thật, việc thật một mặt giúp xây dựng lòng tin với nhà tài trợ, mạnh thường quân; một mặt khác giúp thu hút sự quan tâm và tham gia của cộng đồng.

“Các hoạt động hỗ trợ có tính minh bạch về các khoản tài trợ, người được nhận đều rất minh bạch, những câu chuyện truyền cảm hứng được chia sẻ đều là những câu chuyện có thật nên tạo được niềm tin cho mọi người.” (Cán bộ, nữ, SCDI)

Hộp 3: Sáng kiến hỗ trợ NLD của Trung tâm Hỗ trợ Sáng kiến Phát triển Cộng đồng (SCDI)

Trung tâm Hỗ trợ Sáng kiến Phát triển Cộng đồng (SCDI) từ năm 2010 thực hiện các chương trình làm việc với người sống chung với HIV, người sử dụng ma túy, người bán dâm, nam quan hệ tình dục với nam, người chuyển giới, người bị ảnh hưởng bởi bệnh lao, viêm gan C, sốt rét, thanh thiếu niên sử dụng ma túy, trẻ em có hoàn cảnh khó khăn, người vô gia cư...

Các hỗ trợ của SCDI giúp người dân khó khăn ứng phó với COVID-19 được chia theo các giai đoạn:

o Giai đoạn ứng phó khẩn cấp (tháng 4): khảo sát tình hình, hỗ trợ nhu yếu phẩm và vật dụng phòng dịch cho nhóm đối tượng đích của tổ chức (người nhiễm HIV, người nghiện ma túy, người bán dâm), sau đó mở rộng ra lao động di cư, người gặp khó khăn, mỗi suất quà cho cá nhân trị giá 20.000, suất quà cho gia đình trị giá 300.000 đồng.

o Giai đoạn phục hồi (cuối tháng 4 đến tháng 6): Trong quá trình khảo sát ở giai đoạn 1 thì nhóm thực hiện nhận thấy những khó khăn khác của các gia đình như thiếu tiền cho con đi học lại, thiếu vốn để mở lại hàng quán nhỏ. Vì vậy, SCDI đã thực hiện giá lại các trường hợp đã được nhận hỗ trợ. Nếu đối tượng nhận hỗ trợ vẫn trong tình trạng khó khăn, Quỹ tiếp tục hỗ trợ nhu yếu phẩm. Nếu người nhận hỗ trợ đã bớt khó khăn, các hỗ trợ thiên về các trợ giúp để họ khôi phục công việc sau dịch như cho vay vốn ưu đãi để sửa xe để tiếp tục chạy xe ôm, kinh doanh buôn bán nhỏ, để tìm công việc mới, hỗ trợ mua bảo hiểm y tế, ...

o Giai đoạn phát triển bền vững (tháng 7): Quỹ MNMQT hỗ trợ làm giấy tờ tùy thân cho các đối tượng bị mất hoặc chưa có giấy tờ.

Về truyền thông, Quỹ duy trì 1 facebook page “Mỗi ngày một quả trứng – One egg a day” để đăng tải những câu chuyện trong quá trình phân phát các hỗ trợ. Page đã có khoảng 4,900 người theo dõi, tính tới tháng 8/2020. Việc chia sẻ các câu chuyện giúp tăng tính minh bạch và xác tín của Quỹ, đồng thời cũng thu hút thêm sự quan tâm và tham gia hỗ trợ của cộng đồng.

Tính tới tháng 8/2020, khoảng 7.000 người được hỗ trợ thực phẩm, 90% người nhận phản hồi tích cực về hỗ trợ của Quỹ.

Mỗi ngày một quả trứng - One Egg a Day
23 April · 🌐

TỪ CỨU ĐÓI ĐẾN HỖ TRỢ PHỤC HỒI VÀ PHÁT TRIỂN

#Nạn_nhân_không_triệu_chứng
#Covid19

Ngày chấm dứt đợt cách ly xã hội thứ hai cũng là ngày “Mỗi ngày một quả trứng” (MNMQT) đánh dấu tròn 1 tháng kể từ khi khởi động chương trình hỗ trợ “Nạn nhân không triệu chứng” - những người có nguy cơ thiếu đói - bởi dịch Covid. MNMQT đã có mặt ở 11 tỉnh thành trong cả nước: TP Hồ Chí Minh, Hải Phòng, Hải Dương, Thái Bình, Hà Nội, Bến Tre, Cần Thơ, Bà Rịa – Vũng Tàu, Đồng Nai, Bắc Ninh, Khánh Hòa và Bình Dương. Hoạt động của MNMQT trong tháng đầu tiên là cứu đói bằng việc phát suất ăn cho người vô gia cư (TP HCM, Hà Nội, Hải Phòng, Hải Dương) và phát gói lương thực, thực phẩm cho các gia đình nghèo. Chương trình cung phát khẩu trang, nước sát khuẩn tay nhanh hoặc xà phòng sát khuẩn cho các đối tượng của chương trình.

Tính đến tối 22/4, MNMQT đã phát 4.000 suất ăn cho người vô gia cư, 2.178 gói lương thực-thực phẩm cho 2.174 gia đình (gia đình trên 5 người được nhận 2 gói) với tổng số nhân khẩu là 6.071 người. Gói lương thực có thể đủ cho mỗi gia đình ăn trong vòng 10 ngày đến 2 tuần. Số lương thực, thực phẩm đã phát là gần 22 tấn gạo, trên 2 tấn lạc, gần 2.200 lít dầu ăn, khoảng 10,000 chiếc khẩu trang, 600 kg cá khô, xấp xỉ 20,000 quả trứng, hơn 3,000 bánh xà phòng sát khuẩn và nhiều loại thực phẩm khác như ruốc, cá hộp, mắm, xì dầu.

Quỹ đã nhận được 1.387 khoản đóng góp (1.382 khoản được chuyển hoặc nộp vào tài khoản, 5 khoản đóng góp tiền mặt tại HCMC được nhập vào tiền Quỹ chuyển cho HCMC) với tổng số tiền 1.160.188.794 đồng. Trong thời gian từ 16/4 đến 22/4, Quỹ nhận được 63 khoản đóng góp qua tài khoản với tổng số tiền 75.900.000 đồng (xin xem sao kê kèm theo) và 1 khoản đóng góp 2 triệu tiền từ bà chủ cho thuê văn phòng SCDI tại HCMC. Số tiền đã tạm ứng cho các đầu mối các tỉnh là 782.761,150 đồng. Với số tiền đã tạm ứng này, dự kiến trong mấy ngày tới có thể cấp khoảng 500 gói lương thực nữa.

Quỹ cũng nhận được đóng góp gần 1 tấn gạo cho Hà Nội, Hải Phòng và Hải Dương. Cần Thơ đã nhận được 200 khẩu trang người lớn và 100 khẩu trang trẻ em. Bến Tre nhận được từ mạnh thường quân 100kg cá, 2,000 khẩu trang, 200 thùng nước ngọt 20 lít, 57 khối nước ngọt – kịp thời làm dịu đi cơn hạn mặn ở nơi đây... Hà Nội nhận được xấp xỉ 1.500 khẩu trang, 250 suất thực phẩm dành cho các gói gia đình, lương đồ ăn cho 2.640 bữa ăn cho người vô gia cư, vật dụng gia đình, một chiếc xe đạp dành cho bệnh nhân chạy thận, cùng nhiều vật dụng cho một em bé ra đời trong dịch.

Hình 5: Bài truyền thông trên trang Facebook của Quỹ “Mỗi ngày một quả trứng”

Nhóm cộng đồng và cá nhân tự huy động sự ủng hộ và nguồn lực từ cộng đồng như vận động chủ nhà trọ giảm giá tiền điện, tiền thuê trọ hoặc hỗ trợ nhu yếu phẩm cho các đối tượng khó khăn.

- ◊ “ATM gạo” miễn phí do anh Hoàng Tuấn Anh – Giám đốc điều hành PHG Lock bắt đầu. ATM gạo hoạt động 24/24h ở địa chỉ số 204B Vườn Lài, quận Tân Phú, TPHCM (6/4/2020). Sau đó hình thức này được lần lượt nhân rộng ở HN, Huế, Đà Nẵng, Tây Nguyên. ATM Gạo đầu tiên có mặt ở Hà Nội được đặt tại Nhà văn hóa phường Nghĩa Tân, Cầu Giấy.
- ◊ Nhóm từ thiện Cát Tường tại TP. Hồ Chí Minh, nhóm sinh viên thiện nguyện tại kí túc xá Mỹ Trì, nhóm thiện nguyện G9 hỗ trợ cơm, thực phẩm miễn phí và khẩu trang cho người bán vé số, lao động nghèo, người vô gia cư.
- ◊ Nhóm thiện nguyện Xuân yêu thương tặng hơn 3000 mặt nạ chống giọt bắn hỗ trợ y bác sĩ.

◊ Hội Thiện nguyện Phan Thiết, Nhóm Thiện nguyện Cánh Diều đã trao cho CDC Bình Thuận số tiền mặt 60 triệu đồng cùng các trang thiết bị y tế phòng chống dịch như dung dịch rửa tay diệt khuẩn, khẩu trang y tế, hộp vitamin C.

Nhóm cộng đồng và cá nhân tập trung vào những hỗ trợ cơ bản gồm nhu yếu phẩm và vận động chủ nhà trọ giảm giá phòng trọ, tiền điện.

“Ngay khi đỉnh dịch thì nhận được lọ nước sát khuẩn và khẩu trang, đợt đó mua rất hiếm nên cảm thấy rất quý trọng” (Người TGR, TP. Hồ Chí Minh)

“ Trong hoàn cảnh khó khăn, thu nhập giảm, tháng đi làm có mấy ngày thì được giảm 100-200k tiền phòng trọ cũng đỡ hơn nhiều” (NLD, nữ, Hải Dương)

Hộp 4: Câu chuyện cá nhân NLD chủ động đưa ra sáng kiến hỗ trợ ứng phó với COVID-19

Chị Phong là trưởng nhóm NLD nông cốt tại Hải Dương. Chị từng tham gia các hoạt động sinh hoạt nhóm NLD do CDI hỗ trợ từ 2-3 năm nay tại Hải Dương.

Do dịch COVID-19, công việc của chị và nhiều người cùng xóm trọ đều gặp ảnh hưởng, thu nhập giảm sút. Thấy vậy, chị rủ thêm những người trong xóm trọ cùng vận động chủ nhà trọ. Một người nói thì chủ nhà trọ sẽ không nghe, mọi người phải cùng nhau thì mới có hiệu quả.

Sau trao đổi lần đầu, bác chủ trọ giảm cho 200,000đ/tháng vào tháng 4 và tháng 5. Sau 2 tháng, bác tính tiền phòng trọ như ban đầu, khoảng 650,000đ/1 phòng. Ở thời điểm ấy, NLD không có việc, công ty cắt nhiều chế độ, nhiều người đi tìm chỗ khác. Chị động viên cả những người ở cùng: “không có chỗ nào giảm sâu như ở phòng trọ chỗ mình”. Lần thứ nhất, chị và một số người khác cùng trao đổi với bác, lần thứ 2 chị một mình đến nói chuyện với bác. Mới đầu chị nói, bác cũng không đồng ý ngay. “Ai ở được thì ở, không ở thì thôi”, bác bảo. Chủ nhà trọ cũng có lúc không đồng ý, chị cũng thất vọng. Sau chị nói thêm lý do, vận động thêm. Mọi người cũng thuyết phục bác: “việc ít, không giảm tiền phòng thì mọi người sẽ chuyển đi.” Vậy là tháng 6 ấy, bác tiếp tục giảm tiền trọ cho mọi người.

Từ thời điểm COVID-19 đến nay, bác đã giảm cho 3 lần. Nhà trọ này là nhà trọ có mức giảm sâu và trong thời gian lâu nhất so với các nhà trọ của 10 nhóm NLD khác cũng tham gia các hoạt động sinh hoạt ở Hải Dương.

Công việc ít quá nên chị nghỉ chỗ làm hiện tại và chuyển qua chỗ khác sống. Mặc dù đã chuyển, chị vẫn quay lại nơi trọ cũ thăm hỏi tình hình các anh, chị em trong xóm. Chị chia sẻ lại rằng, “lúc khó khăn, có chút ít sẽ động viên cho mọi người, nhận được gì đó sẽ thấy được sự quan tâm.”

Chị Mai Thị Phong, trưởng nhóm NLD nông cốt tại Hải Dương

5.3. CÔNG ĐOÀN

TỔNG QUAN

Trong bối cảnh dịch bệnh diễn biến phức tạp và giá cả các mặt hàng y tế tăng đột biến vào đầu tháng 3/2020, TLD ban hành một số văn bản chỉ đạo:

◊ Công văn số 211/TLĐ ngày 6/3/2020 về danh sách nhà sản xuất, đơn vị cung cấp các sản phẩm phòng chống dịch COVID-19 tới các cấp công đoàn để công đoàn cơ sở mua, trang bị cho đoàn viên công đoàn và NLĐ lao động.

◊ TLĐ ban hành Công văn số 223/TLĐ ngày 10/3/2020, chỉ đạo công đoàn các cấp thực hiện tuyên truyền phòng, chống dịch COVID-19 đến NLĐ và người sử dụng lao động; vận động NLĐ chung tay cùng DN vượt khó; công đoàn phối hợp với người sử dụng lao động khích lệ NLĐ đẩy mạnh sản xuất, nâng cao năng suất lao động để vừa phòng chống dịch, vừa đạt mục tiêu tăng trưởng kinh tế, đảm bảo thu nhập và công việc cho NLĐ.

◊ Công văn số 245/TLĐ ngày 18/3/2020 về lùi thời điểm đóng kinh phí công đoàn đối với các DN bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19.

◊ Quyết định 643/QĐ-TLĐ ngày 22/5/2020 về việc Chi hỗ trợ cho đoàn viên, người lao động bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19. Đối tượng được nhận hỗ trợ là đoàn viên, người lao động do ảnh hưởng bởi dịch COVID-19 bị mất việc, thiếu việc làm dẫn đến mất thu nhập, thu nhập bằng hoặc thấp hơn mức lương cơ sở theo quy định hiện hành (1.490.000 đồng/tháng), có hoàn cảnh khó khăn và không nằm trong đối tượng được nhận gói hỗ trợ của Chính phủ về các biện pháp hỗ trợ người dân gặp khó khăn do đại dịch COVID-19. Đoàn viên, người lao động đã được hưởng hỗ trợ của Chính phủ nhưng có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn, như lao động nữ đang mang thai từ tháng thứ 7 trở lên hoặc nuôi con nhỏ dưới 6 tháng tuổi; người lao động bị mắc bệnh hiểm nghèo, hoặc có vợ/chồng hay con/bố/mẹ già bị bệnh hiểm nghèo; đoàn viên là người khuyết tật, người bị tai nạn lao động chưa được hưởng trợ cấp... Mức hỗ trợ 500,000đ/1 người.

Cũng trong tháng 3/2020 – giai đoạn Thủ tướng ban hành Chỉ thị 15/CT-TTg và Chỉ thị 16/CT-TTg thực hiện biện pháp giãn cách xã hội và cách ly xã hội, liên đoàn một số địa phương như Hà Nội, Hải Phòng, ... ban hành văn bản hướng dẫn công đoàn cấp cơ sở về các biện pháp tư vấn trả lương cho NLĐ. Ngoài ra, một số công đoàn tư vấn cho người sử dụng lao động các biện pháp giữ việc cho NLĐ như nghỉ luân phiên.

Trong 6 tháng đầu năm 2020, công đoàn địa phương phối hợp với DN, tổ chức, cá nhân hỗ trợ NLĐ nói chung và NLĐ có hoàn cảnh khó khăn vật dụng y tế phòng dịch, nhu yếu phẩm, tiền mặt, giảm giá sinh hoạt qua các hình thức: phiên chợ “không” đồng, ATM gạo/thực phẩm, vận động chủ nhà trợ giảm tiền điện, tiền thuê trọ.

◊ LĐLĐ tỉnh Bình Dương, thông qua Tổ chức tài chính vi mô (CEP) triển khai gói hỗ trợ cho CNLĐ bị tác động bởi dịch COVID-19 vay với lãi suất 2%/năm, thời gian vay từ 6 đến 12 tháng, có thể ân hạn 3 tháng. Theo đó, tổng số tiền từ gói hỗ trợ này là 50 tỷ đồng. Đối tượng được vay là đoàn viên, NLĐ tại các DN có tổ chức Công đoàn đang làm việc hoặc ngừng việc có hưởng lương bị giảm 1/3 thu nhập trở lên do ảnh hưởng của dịch COVID-19. Đoàn viên, NLĐ lao động có thời gian làm việc tại DN từ 2 năm trở lên và hợp đồng lao động đang còn hiệu lực. Công đoàn cơ sở xét chọn đối tượng theo đúng tiêu chí được LĐLĐ tỉnh và CEP thống nhất, lập danh sách gửi chi nhánh CEP trên địa bàn thẩm định trước khi giải ngân.

Công đoàn vận dụng các kênh truyền thông trực tuyến (zalo, facebook) để tuyên truyền về các biện pháp phòng dịch, các hình thức hỗ trợ. Khi đợt lây nhiễm COVID-19 trong cộng đồng bùng phát lần thứ 2, công đoàn các cấp duy trì các biện pháp tuyên truyền tới NLĐ về phòng, chống dịch, cài đặt ứng dụng Bluezone trên điện thoại.

Công đoàn cấp trên thông qua công đoàn cấp cơ sở tìm hiểu và nắm bắt tình hình kinh doanh

của DN, việc làm và cuộc sống của NLD. Khi nắm bắt được tình hình, công đoàn trực tiếp truyền thông và phân phát các hỗ trợ cho người lao động trên địa bàn. Kết quả tính đến tháng 8/2020, công đoàn các địa phương đã hỗ trợ như sau:

◊ Các cấp Công đoàn TP. Hồ Chí Minh đã chăm lo cho 17.327 đoàn viên Công đoàn, người lao động, mỗi phần quà trị giá 1.2 triệu đồng với tổng số tiền chăm lo trên 20.792 tỷ đồng. Đồng thời, những đơn vị này đã vận động được chủ nhà trọ giảm giá cho thuê với 57.606 phòng trọ và vận động được 200 phòng trọ được miễn thu tiền thuê trọ vào thời điểm các DN tạm dừng, thu hẹp sản xuất. Bên cạnh đó, Liên đoàn Lao động TP hỗ trợ cho 742 đoàn viên của các nghiệp đoàn giáo viên mẫu giáo, mầm non, nhóm trẻ tư thục, nghiệp đoàn giáo viên, bảo mẫu ngoài công lập trên toàn TP với hơn 890 triệu đồng...

◊ Tính đến tháng 8/2020, toàn tỉnh Bình Dương có 737 NLD được vay số tiền gần 3,7 tỉ đồng qua gói hỗ trợ vay vốn của Tổ chức tài chính vi mô (CEP) và Liên đoàn lao động tỉnh. Quỹ Trợ vốn NLD viên chức-lao động thủ đô nghèo phát triển kinh tế gia đình (trực thuộc LLD TP. Hà Nội) đã giải ngân gần 44 tỉ đồng, giải quyết cho 2.040 đoàn viên, NLD viên chức-lao động vay vốn. Trong đó, 1.249 người vay 25.9 tỉ đồng để sản xuất - kinh doanh cải thiện thu nhập. Ngoài ra, NLD viên chức-lao động còn vay vốn để mua sắm phương tiện sinh hoạt, sửa chữa, cải tạo nhà nâng cao chất lượng cuộc sống.

NHẬN XÉT CHUNG

Hỗ trợ thường ưu tiên cho NLD có hoàn cảnh khó khăn hơn, gồm những người phải đi thuê trọ, cả gia đình có cả vợ và chồng đều nghỉ việc, mất việc, lao động nữ mang thai trên 7 tháng hoặc nuôi con nhỏ dưới 6 tháng tuổi, NLD khuyết tật. Các hỗ trợ vật phẩm gồm nhu yếu phẩm và vật dụng y tế được phát trực tiếp tới từng NLD. Người nhận không phải thực hiện thêm thủ tục xác minh hoặc tốn kém các chi phí ngoài để được nhận hỗ trợ. Bên cạnh những các hình thức hỗ trợ ngay trước mắt cho NLD, công đoàn thực hiện tư vấn chính sách lao động cho DN để đảm bảo công việc. Đây là hỗ trợ có tính lâu dài, nếu cần nhắc đến bối cảnh kiểm việc hay tuyển dụng hậu COVID-19 tương đối khó khăn với cả DN và người lao động.

“Công đoàn khu đến tận khu nhà trọ phát cho mỗi người 2 bánh xà phòng và 5 khẩu trang.” (NLD, nữ, Hải Phòng)

Hình 6: 40.000 khẩu trang vải kháng khuẩn được trao tới tay người lao động đang làm việc tại KCN Trảng Duệ, KCN Nomura, Hải Phòng. (từ Báo Tuổi trẻ)

Công đoàn tích cực truyền thông bằng các hình thức dễ nhớ, dễ hiểu và giải đáp các thắc mắc của NLD về tình hình dịch bệnh, các biện pháp phòng, chống dịch qua các nền tảng mạng xã hội như Facebook và Zalo. Hình thức truyền thông này được đánh giá là sáng tạo và tương đối hiệu quả khi các hình thức hội họp đông người khó có thể được tổ chức trong giai đoạn giãn cách/cách ly xã hội. Tuy nhiên, một số NLD phản ánh kênh truyền thông này cũng còn một số hạn chế có thể cải thiện thêm.

The image shows a Facebook post from the Công đoàn Khu kinh tế Hải Phòng. At the top left is the logo of the Công đoàn Khu kinh tế Hải Phòng (CKKHTEHP). The main text of the post is in green and red: "CÔNG ĐOÀN KHU KINH TẾ HẢI PHÒNG" and "Chương trình phổ biến kiến thức trực tuyến". Below this, in red, is "HƯỚNG DẪN PHÒNG CHỐNG DỊCH COVID-19 TẠI NƠI LÀM VIỆC, KÝ TỨC XÁ VÀ KHAI BÁO THÔNG TIN Y TẾ ĐIỆN TỬ". To the right is a circular photo of a man in a white lab coat, identified as TS. Nguyễn Quang Chính, Giám đốc Trung tâm Truyền thông and Giáo dục Sức khỏe Hải Phòng. Below the photo, the date and time are given: "15h00, thứ Bảy Ngày 14/3/2020". At the bottom, it says "Trên FB: CÔNG ĐOÀN KHU KINH TẾ HẢI PHÒNG".

Hình 7: Thông tin tuyên truyền trên Facebook của Công đoàn Khu kinh tế Hải Phòng về Chương trình “Hướng dẫn phòng chống dịch COVID-19 tại nơi làm việc”

“Không phải ai cũng tiếp cận được các nội dung công đoàn truyền thông qua kênh facebook. Chương trình chia sẻ livestream về COVID quá dài nên người xem không theo dõi hết được. Sau chương trình, công đoàn có thể tóm tắt một số ý chính thì người xem dễ nhớ hơn”. (NLD, nữ, Hải Phòng)

Hộp 5: Công đoàn khu kinh tế Hải Phòng hỗ trợ NLD

Công đoàn khu kinh tế Hải Phòng là gồm 202 công đoàn cơ sở, đại diện cho 131.066 đoàn viên và NLD. Trong đợt dịch COVID-19 lần thứ 1, công đoàn khu đã nhanh chóng rà soát và thống kê để nắm bắt tình hình công việc của NLD. Kết quả rà soát tại 245 DN bước đầu đã xác định 3.156 trường hợp CNLD bị mất việc cụ thể: 404 CNLD hết hạn hợp đồng lao động, 1.543 CNLD nghỉ không hưởng lương, 505 CNLD bị chấm dứt hợp đồng trước thời hạn, 174 trường hợp CNLD bị tạm hoãn hợp đồng và 530 trường hợp CNLD không đủ điều kiện hưởng BHTN. Đã có 15.624 CNLD ngoại tỉnh phải nghỉ chờ việc do thực hiện chỉ thị giãn cách xã hội của Thủ tướng Chính phủ và UBND thành phố. Các DN thực hiện chế độ chính sách cho người lao động đảm bảo Khoản 3, Điều 98 Bộ luật Lao động năm 2012. LDLĐ hỗ trợ 156/ 1.597 trường hợp CNLD khó khăn bị ảnh hưởng bởi COVID -19.

Công đoàn khu tổ chức 12 buổi làm việc với Hiệp hội các DN Hàn Quốc, Nhật Bản, các DN đông lao động bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19, hướng dẫn các giải pháp đảm bảo việc làm, chế độ chính sách cho CNLD như làm việc thay phiên, giảm giờ tăng ca,... và hỗ trợ các DN

phục hồi sản xuất sau những ảnh hưởng do dịch bệnh.

Huy động nguồn lực từ DN, hỗ trợ trực tiếp nhu yếu phẩm và vật dụng y tế phòng dịch cho NLD. Công đoàn KKT huy động 40.000 khẩu trang từ công ty Honda, hơn 180 triệu từ DN để hỗ trợ lao động khuyết tật nhân ngày người khuyết tật 18.4.

Sử dụng truyền thông mạng xã hội (facebook, zalo) để tuyên truyền về các biện pháp phòng, chống dịch COVID-19. 105 bài viết được đăng tải trên Fanpage của Công đoàn khu, thu hút trên 286.000 lượt tiếp cận. 2 buổi tuyên truyền trực tuyến về phòng chống dịch COVID-19 và khai báo thông tin y tế điện tử được tổ chức, thu hút hơn 65 nghìn lượt tiếp cận.

Kết quả cho thấy không có DN nào cho nhân viên nghỉ việc tạm thời không hưởng lương. Mức hưởng cho nhân viên nghỉ chờ việc dao động 50 – 70%. DN ngoại tỉnh bị cách ly tại Hải Phòng vẫn được hỗ trợ chi phí ăn, ở.

Công đoàn KKT Hải Phòng cho thấy là đơn vị khá chủ động trong nhìn nhận ảnh hưởng của dịch COVID-19 đến DN và NLD. Ngay ở thời gian đầu của đợt dịch 1, công đoàn đã làm việc với DN và đưa ra các hình thức tư vấn chính sách lao động cho DN. Các tư vấn và hướng dẫn của công đoàn được thực hiện dựa trên hiểu biết rằng, DN cũng lúng túng trong việc đảm bảo chính sách lao động của mình đúng quy định của luật trong giai đoạn giãn cách, cách ly xã hội được thực hiện; họ gặp khó khăn về kinh doanh và sản xuất do ảnh hưởng của COVID-19; và việc tuyển dụng hậu COVID đều nan giải với cả lao động và DN.

Chia sẻ về thách thức thực hiện các hoạt động trên, cán bộ Công đoàn KKT cho biết việc tìm nguồn tài chính là khó khăn nhất.

“Ngân sách công đoàn không được dùng chi cho hoạt động hỗ trợ COVID-19. Dịch bệnh này là việc mới, việc mua khẩu trang hỗ trợ người lao động cần có ý kiến của thành phố. Như vậy, mình không chủ động được. Chủ yếu huy động từ ngân sách của DN là chính, ... huy động DN tham gia, chung tay phòng, chống COVID-19”. (Cán bộ công đoàn KKT Hải Phòng, nữ)

5.4. TỔ CHỨC ĐOÀN THỂ KHÁC (MTTQ, HPN, HCCB, HND, ĐTN)

TỔNG QUAN

Nhìn chung, các hội, đoàn thể khác bao gồm MTTQ, HPN, HCCB, ĐTN, HND đều chung tay trong nỗ lực phòng, chống dịch và hỗ trợ người khó khăn ứng phó với đại dịch COVID-19. Các cơ quan đoàn thể tích cực tuyên truyền cho người lao động về dịch bệnh và các biện pháp phòng dịch, hỗ trợ nhu yếu phẩm, vật dụng y tế phòng dịch (khẩu trang, dung dịch rửa tay). Riêng HPN thực hiện vận động nhà trọ giảm giá tiền thuê trọ, tiền điện và phối hợp với các tổ chức xã hội hoặc DN hỗ trợ tiền mặt cho NLD.

Trước những diễn biến phức tạp, khó lường của dịch COVID-19, ngày 17/3, Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam kêu gọi các cơ quan, đơn vị, tổ chức, DN, cá nhân trong và ngoài nước, đồng bào ở nước ngoài tích cực tham gia ủng hộ phòng chống dịch COVID-19. Ủy ban MTTQ các địa phương tiếp nhận hiện vật, tiền mặt và gửi tới các lực lượng tuyến đầu làm công tác phòng chống dịch, gồm các y, bác sĩ, lực lượng công an, quân đội; tặng quà các hộ gia đình khó khăn, bị tác động trực tiếp của dịch bệnh và nhân dân các khu vực cách ly phòng, chống dịch. Tổng

kết quả 6 tháng đầu năm 2020, MTTQ Việt Nam đã kêu gọi, thu hút hơn 1.900 tỷ đồng ủng hộ cho công tác phòng, chống dịch bệnh trong nước. Kết quả tại một số địa phương cho thấy MTTQ cũng như các hội, đoàn thể khác huy động được sự đóng góp của nhiều nhân tố trong xã hội. Ví dụ như tại tỉnh Bình Thuận, toàn tỉnh đã tiếp nhận ủng hộ của các cơ quan, đơn vị, tổ chức, cá nhân và các DN, các nhà hảo tâm và nhân dân trong tỉnh với số tiền là 5.731.615.805 đồng. Ngoài ra, Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh đã tiếp nhận hàng hóa, nhu yếu phẩm, gồm: 50.000 khẩu trang y tế; 3.000 khẩu trang vải và 32.075 tấn gạo; ...

Về phía HPN các cấp, Đoàn chủ tịch Trung ương Hội LHPN có văn bản số 4128/ĐCT-TG ngày 09/3/2020 về tiếp tục tuyên truyền và tham gia phòng, chống dịch COVID-19. Đợt dịch thứ 2, HPN ban hành văn bản số 4621/ĐCT-TG ngày 27/7/2020 gửi Ban Thường vụ Hội LHPN các tỉnh, thành phố; các ban, đơn vị Trung ương Hội LHPN Việt Nam về việc tiếp tục tuyên truyền và tham gia phòng, chống dịch COVID-19. Văn bản chỉ đạo tiếp tục vận động, hỗ trợ hội viên, phụ nữ, đặc biệt phụ nữ nghèo được nhận khẩu trang, các dụng cụ vệ sinh phòng dịch cá nhân. Các cấp hội địa phương cụ thể có một số hoạt động như:

- ◊ Hội LHPN tỉnh Nghệ An tổ chức quyên góp, ủng hộ và trao quà cho 30 hội viên phụ nữ hoàn cảnh đặc biệt (người ốm đau lâu dài, mắc bệnh hiểm nghèo, hoặc phụ nữ đơn thân nuôi con) ở các xã Hưng Yên Bắc, Hưng Yên Nam và Hưng Trung, huyện Hưng Nguyên. Mỗi hội viên được nhận 20kg gạo, tổng số gạo hỗ trợ dịp này là 600 kg, trị giá 9 triệu đồng.
- ◊ Hội LHPN xã An Ninh, tỉnh Sóc Trăng đã ra mắt "Tổ Phụ nữ may khẩu trang miễn phí tạm thời" có 7 hội viên tham gia, may được hơn 700 khẩu trang cấp phát miễn phí cho hội viên, phụ nữ và người dân nghèo trong và ngoài xã.
- ◊ Hội LHPN Việt Nam trao 100 triệu đồng để hỗ trợ phụ nữ xã biên giới Sơn Hồng, huyện Hương Sơn vay vốn phát triển kinh tế. Theo đó, 10 hộ gia đình ở xã biên giới Sơn Hồng có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn được vay vốn mua bò sinh sản, mỗi hộ được hỗ trợ vay 10 triệu đồng.
- ◊ HPN thành phố Hà Nội phối hợp với Viện Phát triển Sức khỏe Cộng đồng Ánh Sáng - Light gửi thư ngỏ đến chủ nhà trọ vận động giảm giá phòng trọ.

Đoàn Thanh niên phát động trong đoàn viên, thanh niên của địa phương, đơn vị hưởng ứng lời kêu gọi của Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam; tích cực tham gia ủng hộ để cùng Đảng, Nhà nước tập trung phòng, chống dịch COVID-19, góp phần bảo đảm an sinh xã hội, an toàn đời sống, sức khỏe của nhân dân. Đoàn tuyên truyền, định hướng thông tin trong thanh thiếu niên và nhân dân trước tình hình dịch bệnh trên nhiều kênh, trong đó có mạng xã hội; huy động các nguồn lực xã hội hóa tổ chức phát khẩu trang, nước rửa tay kháng khuẩn và tờ rơi tuyên truyền. Trung ương Hội liên hiệp Thanh niên Việt Nam cùng Công ty Thực phẩm PepsiCo Việt Nam và Công ty TNHH Nước giải khát Suntory PepsiCo Việt Nam thỏa thuận hợp tác triển khai chương trình "Triệu bữa cơm" trao tặng các suất cơm cho người nghèo, người dân có hoàn cảnh khó khăn trong dịch COVID-19 tại Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh. Một số đoàn thanh niên địa phương phối hợp cùng các tổ chức và DN hỗ trợ cho các thanh niên NLD mất việc hoặc có hoàn cảnh khó khăn nhu yếu phẩm hoặc tiền mặt.

- ◊ Trên 115.000 khẩu trang miễn phí được phát tại nhiều điểm tại Bình Dương trong hai tuần đầu tiên của Tháng Thanh niên. Phát hơn 103.104 tờ rơi tuyên truyền, hướng dẫn người dân đeo khẩu trang, rửa tay đúng cách... nhằm phòng, chống dịch COVID-19.
- ◊ Thành đoàn Đà Nẵng vận động cá nhân, đơn vị, mạnh thường quân chung tay chống dịch ủng hộ nhu yếu phẩm, đồ bảo hộ cho lực lượng công tác phòng chống dịch.

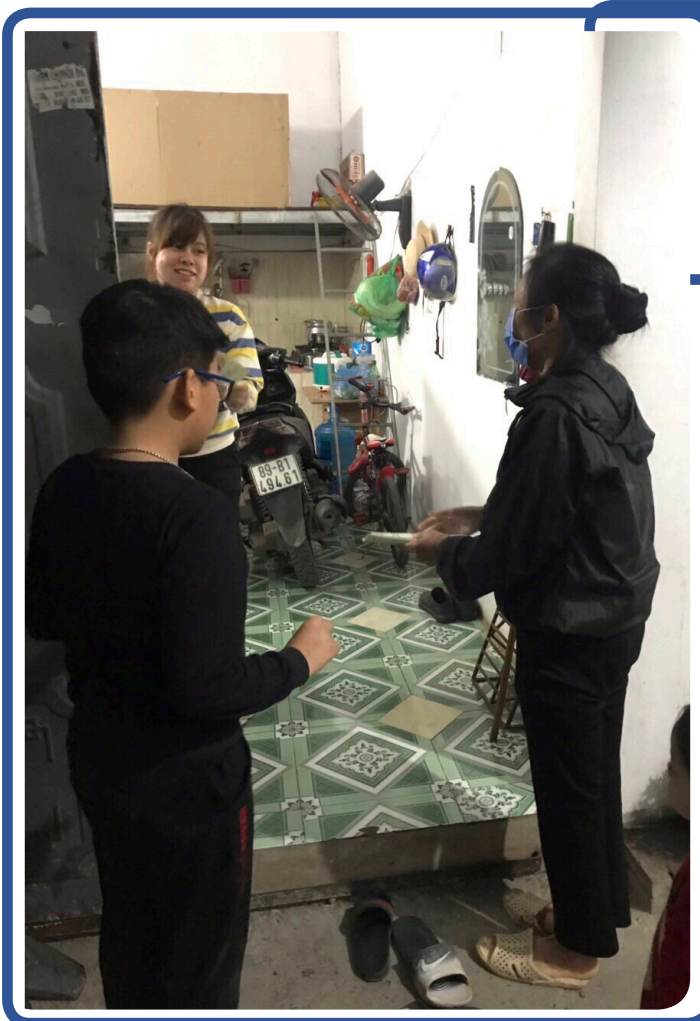

Hội Nông dân các cấp bên cạnh thực hiện công tác tuyên truyền cho hội viên các biện pháp phòng, chống dịch bệnh COVID-19, các đơn vị Hội Nông dân địa phương thực hiện hỗ trợ nông dân duy trì sản xuất, tìm đầu ra cho nông sản gặp khó khăn do ảnh hưởng của dịch.

- ◊ Các cấp hội nông dân tỉnh Quảng Ninh hỗ trợ nông dân “giải cứu” hào, ngao Vân Đồn, trứng gà Tân An, ổi Hoàn Bồ... Nhiều huyện hội phối hợp với phòng khám y tế phát vật dụng y tế (khẩu trang, nước rửa tay).
- ◊ Hội Nông dân huyện Thủy Nguyên, Hội Nông dân TP. Hải Phòng trao tặng miễn phí 1.000 khẩu trang, 300 bánh xà phòng cho hội viên, nông dân 3 đơn vị, trị giá 6,5 triệu đồng.
- ◊ Hội Nông dân tỉnh Ninh Bình hỗ trợ vốn cho hội viên, nông dân phát triển sản xuất thông qua gia hạn vốn vay đến giai đoạn thu hồi, giải ngân 5,980 tỷ đồng nguồn quỹ Hỗ trợ nông dân tại 7 huyện, thành phố cho 124 hộ thực hiện 15 dự án như “nuôi cá nước ngọt thâm canh”, “nuôi bò sinh sản”, “nuôi lợn sinh sản”, “sản xuất, kinh doanh đồ gỗ mỹ nghệ”,...

NHẬN XÉT CHUNG

Giống như công đoàn các cấp, các đơn vị đoàn thể thực hiện linh hoạt về thời điểm và đa dạng các hình thức truyền thông để truyền tải thông tin về tình hình dịch bệnh và các biện pháp phòng, chống dịch tới người dân. Thông tin được truyền thông ở hình thức video, tờ rơi, hình họa/ infographic trên nhiều kênh trực tiếp và trực tuyến qua mạng xã như Facebook và Zalo tới người dân.

“NLD đi làm theo ca, nên bọn chị cũng phải linh hoạt sắp xếp thời gian đi tuyên truyền.”

(Cán bộ, HPN xã Hải Bối)

Hình 8: Hội viên HPN tuyên truyền thông tin và chia sẻ với NLD

Có thể thấy trong thời gian từ tháng 3/2020 đến tháng 8/2020, đoàn thể địa phương phối hợp với nhau và cộng tác cùng các cá nhân, DN phân phát các hỗ trợ dành cho NLD trên địa bàn, đặc biệt với vật phẩm như nhu yếu phẩm và vật dụng y tế. Việc phối hợp với nhiều bên liên quan tạo ra nguồn nhân lực lớn để có thể phân phát các vật phẩm hỗ trợ tận tay NLD gặp khó khăn. Hỗ trợ của các đơn vị được cung cấp cho tất cả các đối tượng, dựa trên tinh thần “ai cần đến lấy” hoặc được phân phối dựa trên ưu tiên những NLD hoặc người dân gặp khó khăn hoặc đã từng tham gia sinh hoạt với hội.

“HPN hướng đến đối tượng đang sinh sống trên địa bàn xã gặp khó khăn do ảnh hưởng của COVID để phân phát các hỗ trợ. Hội không phân tách hay phân biệt đó là người địa phương hay lao động di cư.... Đợt rồi, HPN vận động được hội viên cùng đóng góp, mỗi người góp khoảng 100,000 – 300,000đ, DN hỗ trợ hơn 200 chai nước rửa tay, hơn 1000 khẩu trang y tế.”

(Cán bộ, nữ, HPN xã Hải Bối)

Hình 8: Chương trình phát khẩu trang, nước rửa tay cho NLD khó khăn trên địa bàn huyện Đông Anh

Hộp 6: “ATM nhu yếu phẩm miễn phí”, Trung tâm Công tác xã hội Thanh niên của TP. Hồ Chí Minh

Mới đầu Trung tâm chỉ phân phát khẩu trang và nước rửa tay cho người khó khăn trên địa bàn. Sau nhận thấy người dân không chỉ cần trang bị y tế phòng dịch mà còn cần thực phẩm và những nhu yếu phẩm khác trong giai đoạn khó khăn này, Trung tâm đề xuất dựng cây ATM với đa dạng các mặt hàng để hỗ trợ người dân.

Cây ATM hàng hóa miễn phí của Trung tâm hoạt động từ tháng 4 tới tháng 6 được đặt ngay tại

số 5 Đinh Tiên Hoàng, phường Đakao, Quận 1. Chủ yếu người đến nhận là những người bán vé số và lượm ve chai; có cả những người bán vé số ở xa, cách điểm đặt cây ATM hơn 10 km. Cây ATM mở từ 9h sáng đến 6h tối. Như thế, người bán vé số vẫn kịp xếp hàng và nhận gói quà hỗ trợ ở cây ATM sau khi trả vé cho đại lý lúc 4h chiều.

Địa điểm mở và ngay mặt tiền Trung tâm Quận 1, nơi nhiều người qua lại, nên dễ dàng nhận biết cho người có nhu cầu hỗ trợ. Chương trình còn được các bạn sinh viên từ trường Bách Khoa hỗ trợ công nghệ nhận diện khuôn mặt và trường Đại học Nhân văn hỗ trợ truyền thông trên mạng xã hội. Người bán vé số và lượm ve chai thường sống tập trung ở một khu trọ. Một người đi lấy về nói cho người khác biết để nếu có nhu cầu thì cùng đi lấy nên chương trình được nhiều người biết đến.

Ông Huyền, cán bộ Trung tâm Công tác xã hội thanh niên TP. Hồ Chí Minh.

Picture 9: “ATM of free necessities” Ho Chi Minh City’s Center of Youth Social Work

Ở đợt dịch thứ 2, các đơn vị trên chủ yếu duy trì tuyên truyền các biện pháp phòng chống dịch COVID-19.

“HPN cũng đã nghĩ đến việc huy động, cho NLD vay vốn với lãi suất ưu đãi để có thể phục hồi công việc, thu nhập, nhưng Hội còn gặp khó khăn trong việc huy động này.”
(Cán bộ, HPN huyện Đông Anh, nữ)

“Giá cả khẩu trang và nhu yếu phẩm thời điểm tháng 7 – 8 cũng không cao như đợt tháng 3-4 nên hội không tập trung phát khẩu trang, nước rửa tay, mà chủ yếu tuyên truyền.” (Cán bộ, nữ, HPN xã Hải Bối)

5.5. DOANH NGHIỆP VÀ HIỆP HỘI DOANH NGHIỆP

TỔNG QUAN

Một số DN chọn hình thức hỗ trợ nhu yếu phẩm và vật dụng phòng dịch cho chính NLD đang làm việc tại cơ sở của DN. Một số DN mở rộng hỗ trợ cho người dân gặp khó khăn do ảnh hưởng của COVID-19.

- ◇ “ATM gạo” miễn phí do anh Hoàng Tuấn Anh – Giám đốc điều hành PHG Lock khởi xướng. ATM gạo hoạt động 24/24h ở địa chỉ số 204B Vườn Lài, quận Tân Phú, TPHCM (6/4/2020). Sau đó hình thức này được lần lượt nhân bản ở Hà Nội, Huế, Đà Nẵng, Tây Nguyên. ATM Gạo đầu tiên có mặt ở Hà Nội được đặt tại Nhà văn hóa phường Nghĩa Tân, Cầu Giấy.
- ◇ Grab hỗ trợ thực phẩm (mỳ và gạo) cho đối tác tài xế.
- ◇ Công ty Phú Gia Khang Corp phối hợp với HPN xã, Petrosetco, Suntory Pepsico hỗ trợ người vô gia cư, NLD thất nghiệp, hoặc bị ngưng việc, người khó khăn trên một số địa bàn địa bàn.
- ◇ Công ty Hưng Thịnh trao 2 tỷ đồng cùng gạo và trang phục phòng hộ y tế cho Đà Nẵng.
- ◇ Công ty Unilever tài trợ sản phẩm phòng dịch cho cộng đồng và đội ngũ y bác sĩ...
- ◇ Hiệp hội Chế biến và Xuất khẩu Thủy sản Việt Nam (VASEP) Hiệp hội Dệt May Việt Nam (VITAS) Hiệp hội Da giày – Túi xách Việt Nam (LEFASO) cùng các doanh nghiệp hội viên gửi kiến nghị lên Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Thủ tướng Chính phủ xin hỗ trợ tháo gỡ khó khăn trong thời gian dịch bệnh. Các hiệp hội đề nghị cho phép DN và NLD ngừng đóng bảo hiểm xã hội, bảo hiểm thất nghiệp và tùy theo tình hình tác động của dịch bệnh xin miễn đóng với mức tương ứng. Dùng tiền dư của quỹ bảo hiểm xã hội, bảo hiểm thất nghiệp hỗ trợ 50% tiền lương ngừng việc cho NLD, còn 50% do DN chi trả. Dùng tiền dư quỹ bảo hiểm xã hội, bảo hiểm thất nghiệp cho DN vay không lấy lãi để chi phí cho NLD. Quốc hội thông qua việc giảm tỷ lệ đóng của người sử dụng lao động và người lao động vào quỹ bảo hiểm thất nghiệp từ 1% xuống còn 0,5%. Về lương của NLD, các hiệp hội đề nghị Quốc hội và Chính phủ cho phép lựa chọn một trong hai giải pháp. Người lao động chấp nhận mức lương thấp hơn lương tối thiểu vùng do 2 bên thỏa thuận. Đề nghị cho phép áp dụng ngay Điều 99 của Luật Lao động 2019, trong trường hợp ngừng việc do dịch bệnh thì 14 ngày đầu tiên lương không thấp hơn lương tối thiểu vùng, từ ngày 15 trở đi mức lương do 2 bên thỏa thuận. Về thuế thu nhập doanh nghiệp, các hiệp hội xin cho phép nộp chậm thuế doanh nghiệp 2019 đến hết 2020 và không tính lãi nộp chậm. Thuế VAT hoãn cho các doanh nghiệp trong năm 2020 và không tính lãi nộp chậm. Các hiệp hội cũng xin miễn kinh phí công đoàn cho các doanh nghiệp và phí công đoàn cho người lao động trong năm 2020.¹¹

NHẬN XÉT CHUNG

Qua phối hợp với chính quyền và đoàn thể tại địa phương, DN có thể xác định những trường hợp khó khăn, truyền thông về các hỗ trợ của DN với nhóm đối tượng này. Chính quyền và đơn vị đoàn thể tại một số địa phương hỗ trợ nhân lực và hậu cần cùng DN thực hiện các hình thức hỗ trợ.

(11) <https://vinatex.com.vn/nganh-det-may-da-giay-va-thuy-san-kien-nghi-ho-tro-vuot-qua-dich-benh/>

Hỗ trợ của DN kịp thời, nhanh chóng, ngay trong thời gian nhu yếu phẩm và vật dụng y tế đắt đỏ, cả đợt dịch 1 và 2. Một số DN phát trực tiếp nhu yếu phẩm và vật dụng y tế phòng dịch tận tay cho các đối tượng khó khăn. Với những DN thực hiện các hỗ trợ diện rộng cho cộng đồng, họ phân phối vật phẩm trên tinh thần "ai cần đến lấy" và vì vậy, không đặt nhiều điều kiện cho người nhận. Người nhận chỉ được yêu cầu trình diện và mang theo chứng minh thư. Các hình thức hỗ trợ chủ yếu hướng tới việc ứng phó với ảnh hưởng trước mắt từ dịch.

Chia sẻ về khó khăn trong quá trình huy động nguồn lực cộng đồng, đại diện một DN chia sẻ:

*“Đây là hoạt động công tác xã hội, không mang lại lợi nhuận. Thông tin đăng công khai trên website hoặc facebook cá nhân sau đó mọi người chuyển khoản hoặc vật phẩm đến tận nơi. Ở thời điểm đấy mới biết sự tương tác của mọi người lớn như nào”.
(Nhân viên, nữ, doanh nghiệp, Hà Nội)*

Hộp 7: Sáng kiến hỗ trợ của Công ty sách Thái Hà - “ATM Gạo”

Được truyền cảm hứng bởi ý tưởng “ATM gạo” tại TP. Hồ Chí Minh, công ty sách Thái Hà đã khởi xướng cây ATM gạo đầu tiên tại Hà Nội từ ngày 12/4 - 30/4/2020. Sau cây ATM gạo này, công ty tham gia hỗ trợ lắp đặt ATM ở nhiều tỉnh thành khác (Bắc Ninh, Hải Dương, Hải Phòng, Điện Biên, Phú Yên, ...).

“Mọi người đi làm trên tinh thần tự nguyện ... không nghĩ nhiều về rủi ro nhiễm COVID-19 khi mới bắt đầu làm. Để giảm nguy cơ, ban tổ chức sắp xếp bộ phận check-in, vận hành, phát khẩu trang và dung dịch sát khuẩn.”

2 cây ATM gạo tại Hà Nội được công ty đặt tại phường Nghĩa Tân và Bắc Từ Liêm, nơi có văn phòng và trụ sở công ty. Việc chọn 2 phường này là nơi xây dựng ATM gạo xuất phát từ động lực của công ty, mong muốn cùng với địa phương hỗ trợ cho người gặp khó khăn do ảnh hưởng của dịch. Để thực hiện được ý tưởng này, bên cạnh huy động toàn bộ nhân viên nội bộ, công ty đã phối hợp với chính quyền và đoàn thể tại địa phương. UBND phường Nghĩa Tân và Bắc Từ Liêm giúp huy động thêm nhân lực từ nhiều phòng, ban như Công an và đoàn thể để tuyên truyền về chương trình đến với người dân sinh sống trên địa bàn phường, đặc biệt các đối tượng khó khăn. Cán bộ công an và đoàn thể của phường tham gia hỗ trợ hậu cần và nhân lực cùng công ty thực hiện.

Hỗ trợ dựa trên tinh thần “ai cần đến lấy” không đòi hỏi người nhận hỗ trợ phải thực hiện các thủ tục xác minh hoàn cảnh. Người có nhu cầu nhận gạo được nhận 3 kg gạo/1 lần/24 tiếng. Để đảm bảo một người sẽ nhận 1 lần trong vòng 24 tiếng, Ban tổ chức chỉ yêu cầu người nhận trình diện và mang theo chứng minh thư để xác nhận.

Sau hơn 10 ngày tổ chức, chương trình hỗ trợ thu hút sự quan tâm của truyền thông (báo chí, truyền hình) nên thông tin về chương trình được lan tỏa mạnh mẽ, vượt ra ngoài địa bàn cây ATM gạo được xây dựng. Ban tổ chức ước tính khoảng 60 – 65% người nhận hỗ trợ từ ATM sinh sống ngoài phường Nghĩa Tân và Bắc Từ Liêm.

“Lúc đầu Ban tổ chức sắp xếp hỗ trợ gạo cho 1000 người trong một ngày. Ban đầu chỉ truyền thông nội bộ công ty. Sau đó phường, quận thông báo trên loa đài, thông báo truyền miệng tới tổ dân phố sâu rộng hơn sẽ đến trực tiếp đến người thực sự cần. Hiệu ứng trên vô tuyến truyền hình nên tin tức về ATM gạo lan rộng cả nước sau 1 vài ngày. Số lượng đông hơn do có tin từ truyền hình. Từ ngày 18, số người đến tăng gấp đôi”.

Vì vậy, người nhận hỗ trợ được mở rộng, không chỉ là lao động di cư tại 2 phường, mà còn bao gồm lao động di cư từ những địa bàn khác.

Hình 10 và 11: Cây “ATM Gạo” của Công ty sách Thái Hà tại Nghĩa Tân (Ảnh: Trần Cường)

Khi được hỏi về định hướng bền vững của cây ATM gạo, đại diện công ty Sách Thái Hà cho rằng đây là hoạt động công tác xã hội mà công ty, các cá nhân trong công ty cùng thực hiện với địa phương trong giai đoạn khó khăn.

“Công ty dự kiến vận hành cây ATM gạo đến 30/4 – giai đoạn giãn cách xã hội. Công ty không định hướng cung cấp hỗ trợ lâu dài.”

5.6. MẠNG LƯỚI, SÁNG KIẾN ĐA BÊN

TỔNG QUAN

Các đơn vị, tổ chức cùng liên kết và phối hợp thực hiện hỗ trợ vật phẩm bao gồm nhu yếu phẩm, vật dụng y tế, tiền mặt, vận động chính sách.

- ◆ Tổ chức Care Việt Nam phối hợp với Mastercard hỗ trợ tiền mặt cho hơn 800 lao động nữ làm giúp việc qua ứng dụng Jupviec.vn và lao động nữ phi chính thức tại Hà Nội. Để tiếp cận

Để tiếp cận nhóm lao động nữ phi chính thức, Care làm việc cùng Viện Light và HPN huyện Đông Anh. Mỗi NLD được nhận tối đa 3 triệu chuyển vào tài khoản.

◊ Ford cùng tổ chức Live & Learn và các thành viên câu lạc bộ bán tải PVC đang gây quỹ với mục đích trao tặng khẩu trang, dung dịch sát khuẩn tay, thực phẩm thiết yếu cho nhóm người yếu thế tại các thành phố.

◊ Mạng lưới di cư (Mnet) cùng Oxfam vận động chính sách và truyền thông cho gói ASXH của Chính phủ hỗ trợ NLD trị giá 62.000 tỷ; giám sát việc thực hiện gói hỗ trợ của chính phủ cho NLD, đảm bảo công khai, minh bạch, đúng và đủ;

Để thực hiện được các hỗ trợ trên, các đơn vị và tổ chức đều thực hiện khảo sát nhanh tình hình ảnh hưởng của COVID-19 đến NLD. Các đơn vị hay tổ chức đều phối hợp với các đối tác như Care phối hợp với Light, Hội phụ nữ Đông Anh, Mastercard, và công ty Jupviec.com hỗ trợ tiền mặt cho lao động chính thức – làm việc tại công ty Jupviec và lao động phi chính thức trên địa bàn Đông Anh và nội thành Hà Nội. Ngoài ra, Mnet phối hợp với Oxfam vận động và giám sát thực thi chính sách.

NHẬN XÉT CHUNG

Các hỗ trợ vật phẩm được trao ngay thời điểm biện pháp cách ly xã hội được thực hiện. Người nhận hỗ trợ không cần nhiều thủ tục chứng minh hoàn cảnh và ảnh hưởng của dịch COVID đến cuộc sống. Kể cả với những hỗ trợ cần xác minh, NLD không phải trải qua các thủ tục chứng nhận và xác minh phức tạp. NLD nhận được hướng dẫn kịp thời và thuận tiện từ cán bộ thực hiện chương trình trong suốt quá trình từ lúc đăng ký nhận hỗ trợ đến khi nhận được hỗ trợ trực tiếp. Có thể lấy ví dụ với hỗ trợ tiền mặt do tổ chức Care Việt Nam phối hợp với Mastercard khởi xướng, NLD chỉ cần đăng ký trong danh sách để nghị nhận hỗ trợ, nộp bản sao chứng minh thư. Họ được nhận khoản hỗ trợ tiền mặt chỉ sau 1 tháng thực hiện thủ tục.

Khi chia sẻ về tính bền vững, đại diện Mnet cho biết:

“Hỗ trợ tiền mặt hay nhu yếu phẩm dù có tính trước mắt và đều đóng góp vào mục tiêu cải thiện ASXH lâu dài cho người lao động”.

Hộp 8: Mnet và Oxfam vận động chính sách và giám sát thực thi gói hỗ trợ 62 nghìn tỷ của Chính phủ

Khi thông tin về Dự thảo Nghị quyết 42/NQ-CP được ban hành, Mnet và các thành viên đã cùng hợp và tham gia xây dựng khuyến nghị chính sách, cụ thể với 6 nội dung như sau:

1. Có các tiêu chí rõ ràng để xác định đối tượng được thụ hưởng chính sách hỗ trợ, bao gồm các nhóm người lao động sau: (1) không có hợp đồng lao động, hoặc có ký hợp đồng lao động nhưng bị hủy hợp đồng do dịch bệnh; (2) hiện có mức thu nhập dưới mức thu nhập tối thiểu theo quy định; (3) hiện đang thuê trọ trên địa bàn – đối với người lao động di cư; (4) hiện giảm hoặc không có việc làm do ảnh hưởng của dịch bệnh; (5) đang có vay ngân hàng để buôn bán, kinh doanh nhỏ; (6) người lao động và thành viên trong gia đình bị bệnh hiểm nghèo; và (7) người làm công việc có nguy cơ lây nhiễm cao. Việc thống kê số lượng cần dựa trên số người thực tế có trên địa bàn, gồm cả những người có thể không (hoặc chưa) có hộ khẩu và đăng ký thường trú.

2. Cần đảm bảo người lao động tự do, lao động di cư ở khu vực phi chính thức gồm (1) lao động giúp việc gia đình, (2) người bán hàng rong, (3) lao động thu gom rác (4) Người làm nghề bốc vác xe đẩy tại các chợ đầu mối, (5) lái xe ôm, (6) lái xe taxi (không có hợp đồng lao động), và (7) người giúp việc tại các cơ sở dịch vụ kinh doanh và ngành dịch vụ, là nhóm đối tượng được hưởng trợ cấp từ gói an sinh xã hội của Chính phủ.

3. Xây dựng các chính sách ưu đãi vay tín dụng với lãi suất vay phù hợp, áp dụng tương tự như hộ nghèo hoặc hộ cận nghèo. Giảm nợ và giảm lãi suất cho các khoản vay thương mại hiện tại cho các nhóm đối tượng trên.

4. Cung cấp thông tin, kiến thức và hướng dẫn cách thức bảo vệ khỏi các nguy cơ lây nhiễm bệnh dựa trên đặc thù môi trường công việc của từng nhóm lao động tự do và lao động di cư.

5. Nguồn ngân sách hỗ trợ cho các nhóm người lao động di cư bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19 ở trên được tính toán và chi trả từ nguồn ngân sách địa phương nơi người lao động di cư đang làm việc.

6. Việc xác định tiêu chí, đối tượng thụ hưởng, và triển khai gói hỗ trợ nên tham vấn và phối hợp với các tổ chức xã hội có kinh nghiệm và kiến thức chuyên sâu về thực trạng của các nhóm người lao động bị ảnh hưởng nặng nề.

Nghị quyết 42/NQ-CP được thông qua ngày 9/4/2020 đề cập nội dung hỗ trợ cho người lao động tự do. Việc “người lao động không có giao kết hợp đồng lao động bị mất việc làm được hỗ trợ 1.000.000 đồng/người/tháng theo hằng tháng tùy theo tình hình thực tế của diễn biến dịch nhưng tối đa không quá 3 tháng. Thời gian áp dụng từ tháng 4 đến tháng 6 năm 2020”, đã ghi nhận nỗ lực của Mnet và các thành viên trong vận động chính sách.

Sau thành công này, Mnet tiếp tục phối hợp với Cục Bảo trợ xã hội, Bộ LĐ-TB-XH xây dựng “Cẩm nang hướng dẫn Quy trình thực hiện chính sách hỗ trợ cho người gặp khó khăn do đại dịch COVID-19 theo Nghị quyết 42/NQ-CP của Chính phủ và Quyết định 15/2020/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ.” Cẩm nang là tài liệu tham khảo cho các cơ quan nhà nước, chính quyền, các bên liên quan và lao động di cư trong quá trình hỗ trợ cho người bị ảnh hưởng bởi đại dịch để việc thực hiện chính sách được hiệu quả và thân thiện hơn.

Tới nay, Mnet và Oxfam tiếp tục giám sát việc thực thi gói hỗ trợ 62.000 tỷ của Chính phủ qua ứng dụng M-score.

Trao đổi về những thuận lợi, đại diện của Mnet cho biết các thành viên nói riêng cũng như mạng lưới nói chung đã xây dựng được mối quan hệ với một số nhà lập pháp trong lĩnh vực lao động trong quá trình làm việc và trao đổi trước đây. Bên cạnh đó, nhóm cũng đã có những hiểu biết sâu từ quá trình làm việc với lao động bao gồm cả chính thức và phi chính thức từ trước đó nên dễ dàng và nhanh chóng đưa ra những khuyến nghị cụ thể và có cơ sở thực tiễn.

Người giúp việc tại các cơ sở dịch vụ kinh doanh và ngành dịch vụ và người bán hàng rong các mặt hàng không thuộc mặt hàng thiết yếu không được tiếp tục làm việc và kinh doanh khi thực hiện chính sách “giãn cách xã hội”. Chị T., thành viên CLB tự lực phường Phúc Xá, cho biết: “Từ khi có dịch đến giờ, việc bán hàng ở các vỉa hè bị hạn chế và đến nay là dừng hẳn để phòng lây nhiễm bệnh. Tôi cũng hiểu đây là biện pháp hết sức cần thiết để bảo vệ sức khỏe của mọi người. Tuy nhiên, do chi tiêu của tôi và gia đình phụ thuộc hoàn toàn vào việc bán hàng hàng ngày, bây giờ không đi bán hàng, không có ai thuê làm việc nên tôi đang phải cầm cự cho các chi tiêu ăn uống, sinh hoạt tối thiểu hàng ngày”.

Một số lớn người lái xe ôm, taxi trong tình trạng vay nợ để mua phương tiện kinh doanh hiện đang mất việc làm, mất khả năng trả nợ, nguy cơ rơi vào đói nghèo là rất cao.

Hình 12: Câu chuyện về ảnh hưởng của COVID-19 đến đời sống NLD, đặc biệt NLD phi cư lĩnh vực không chính thức trong khuyến nghị của Mnet và Oxfam

V. BÀN LUẬN

1. TÍNH KỊP THỜI

Hầu như tất cả các chủ thể đều có những phản ứng nhanh với các tác động của COVID-19. Việc phân bổ các mặt hàng thiết yếu và vật dụng phòng dịch cho NLD được thực hiện ngay trong giai đoạn hai của COVID-19 khi giá cả các mặt hàng này tăng vọt.

Đáng chú ý là Chính phủ đã nhanh chóng ban hành gói cứu trợ 62.000 tỷ đồng để hỗ trợ những người dễ bị tổn thương. Tuy nhiên, gói này không được cung cấp cho người lao động chính thức và phi chính thức khi họ cần nhất. Kết quả này phần nào xuất phát từ:

- Đây là lần đầu tiên Chính phủ Việt Nam và các bộ ngành liên quan xây dựng và thực hiện chính sách hỗ trợ/viện trợ khẩn cấp trong điều kiện nguồn lực hạn chế và các đối tượng thụ hưởng có nhiều vấn đề phức tạp. Vì vậy, mặc dù chính sách được ban hành sớm nhưng các cơ quan liên quan, đặc biệt là cấp địa phương gặp nhiều khó khăn trong việc triển khai và tham vấn ý kiến của cơ quan ban hành chính sách.
- Ở các cấp độ hoạch định và thực hiện chính sách, cách thực hành và hiểu khác nhau được sử dụng cho cùng các nhóm đối tượng thụ hưởng. Chẳng hạn, những người bán vé số lưu động được đưa vào diện được trợ cấp, nhưng một cán bộ phường ở TP. Hồ Chí Minh cho biết, ở phường của ông cũng có một số đối tượng NLD tương tự, cũng không thể làm việc trong thời kỳ đại dịch, nhưng phải làm việc cố định ở một nơi. Tuy nhiên, theo đại diện Sở LĐ-TB & XH TP. Hồ Chí Minh, những người bán vé số dạo, không cố định cũng nằm trong diện được hưởng.
- Do nguồn lực hạn chế, các điều kiện nhận trợ cấp rất nghiêm ngặt, quy trình yêu cầu phức tạp và khó xác minh, đặc biệt là đối với NLD di cư. Do đó, dẫn đến việc kéo dài thời gian xác minh người thụ hưởng và việc giải ngân hỗ trợ cho những NLD dễ bị tổn thương.
- Trong khi đó, các chủ thể khác như các tổ chức PCP và các tổ chức đoàn thể, huy động nguồn lực từ các DN và cá nhân, có thời gian phản ứng và phản ứng chậm hơn, do tập trung

vào một số lượng nhỏ các nguồn lực đã xác định, hỗ trợ được thực hiện nhanh chóng và nhằm đến đúng đối tượng, đáp ứng nhu cầu cấp thiết của NLD.

- Theo ông Vũ Tiến Lộc - Chủ tịch Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) tại kỳ họp Quốc hội tháng 10/2020, đại dịch COVID-19 cho thấy hệ thống an sinh xã hội của Việt Nam còn nhiều lỗ hổng. Mặc dù đã tăng 1,3 lần trong vòng 5 năm qua, nhưng đến nay mới chỉ có 1/3 lực lượng lao động tham gia bảo hiểm xã hội. Điều này một phần cho thấy khu vực kinh tế phi chính thức vẫn còn khá lớn, và mặt khác cũng có nghĩa là phần lớn NLD chưa nhận được sự hỗ trợ cần thiết khi họ cần nhất.

2. TÍNH SẴN CÓ

Công đoàn và các tổ chức đoàn thể khác ưu tiên nhu cầu của những người có hoàn cảnh đặc biệt như NLD đang mang bầu, người tàn tật. Các tổ chức PCP và các sáng kiến đa bên có xu hướng liên hệ và phân bổ hỗ trợ cho những người lao động mà họ từng làm việc cùng trong các hoạt động dự án trước đây.

Với nguồn lực hạn chế của tổ chức hoặc cá nhân, các bên sẽ phải đưa ra quyết định có tăng cường và/hoặc mở rộng hỗ trợ hay không. Như vậy, có khả năng phần lớn NLD đã không nhận được bất kỳ sự hỗ trợ nào.

Trong thời kỳ đại dịch, các mặt hàng thiết yếu, đặc biệt là khẩu trang, nước rửa tay... trở nên khan hiếm và đắt đỏ. Giãn cách xã hội và các quy định khác gây khó khăn cho việc vận chuyển hàng hóa và việc đi lại. Điều này ảnh hưởng tiêu cực đến sự sẵn có của hàng hóa, dịch vụ và thiết bị chăm sóc sức khỏe để đáp ứng nhu cầu của NLD bị ảnh hưởng bởi COVID-19.

Tổng số tiền trong gói hỗ trợ 62.000 tỷ của Chính phủ Việt Nam không có sẵn ngay lập tức, vì nó bao gồm cả ngân sách nhà nước và ngân sách tỉnh. Việc giải ngân phụ thuộc rất nhiều vào các nguồn lực sẵn có tại địa phương và để sử dụng các nguồn lực này, nó phải dựa trên các quy định về chi tiêu và kế hoạch ngân sách của địa phương trong thời kỳ đó.

Công đoàn Khu kinh tế Hải Phòng cho biết, mặc dù đã có nguồn nhưng quy định danh mục chi không được sử dụng để hỗ trợ khẩn cấp hoặc hỗ trợ tiền mặt cho người lao động. Nói cách khác, "có tiền nhưng tiêu không được".

Về các sáng kiến của các tổ chức PCP được đề cập ở trên, các nguồn lực đã được xác định và sử dụng ở quy mô nhỏ.

3. TÍNH THUẬN TIỆN

Việc cung cấp các mặt hàng thiết yếu và vật dụng phòng dịch thông qua "ATM gạo", "ATM khẩu trang" là dễ tiếp cận nhất trong số các biện pháp can thiệp khác nhau khi sáng kiến này không đòi hỏi người lao động phải trả thêm chi phí về thời gian và tiền mặt.

4. TÍNH BỀN VỮNG

Phần lớn các can thiệp đáp ứng nhu cầu tức thời của người lao động vào thời điểm bắt đầu có COVID-19. Sự hỗ trợ đáp ứng như vậy đã góp phần cải thiện ASXH cho người lao động trong dài hạn.

Hiện nay, công việc và đời sống của NLD được đặt trong tình thế bấp bênh không do những ảnh

hưởng của COVID-19 mà còn do những tác động của cuộc cách mạng công nghệ 4.0, tự động hóa và số hóa trong các ngành sản xuất. Trong tình trạng bất ổn này, NLD phải đối mặt với rủi ro khó duy trì việc làm và cuộc sống. Vì vậy, cần phải hỗ trợ NLD có một sinh kế thay thế lâu dài. Sự hỗ trợ này không chỉ giúp họ vượt qua cuộc khủng hoảng do COVID-19 gây ra trong ngắn hạn mà còn giúp họ thích nghi và ứng phó tốt hơn trong dài hạn khi đối mặt với các cú sốc và các tình huống tương tự.

Theo báo cáo về tác động của COVID-19 đối với NLD trong ngành dệt may và da giày do CARE Việt Nam thực hiện với 1280 NLD đến từ 126 công ty dệt may và da giày tại 5 tỉnh thành, trong đó lao động di cư đến từ 56/63 tỉnh thành trong cả nước, đối với nhóm trên 30 tuổi, 21% nói "Tôi đang bối rối vì không biết phải làm gì, 15 năm qua chỉ làm may".

Do đó, để có khả năng ứng phó tốt hơn khi gặp những cú sốc tương tự, điều cần thiết đầu tiên là nâng cao năng lực của NLD trong việc tìm kiếm và thực hành các sinh kế thay thế. Cụ thể, khi người lao động bị mất việc làm, họ có kỹ năng tìm việc khác để duy trì thu nhập và đảm bảo sinh kế. Quan trọng hơn, để tìm được một công việc khác, người lao động phải biết nhiều hơn một nghề nghiệp và được trang bị các kỹ năng nghề nghiệp có thể chuyển giao và không ngừng nâng cao. Nếu một NLD mất việc, họ đã có các kỹ năng và kinh nghiệm của các công việc khác, và không trở nên dễ bị tổn thương vì chỉ phụ thuộc vào một loại công việc.

Tuy nhiên, kết quả khảo sát cho thấy hầu hết các hỗ trợ được cung cấp là ngắn hạn để giúp NLD có nhu cầu trước mắt như tiền mặt, vật tư y tế (khẩu trang và nước rửa tay), thực phẩm và các mặt hàng thiết yếu.

Không có sự hỗ trợ lâu dài hoặc bền vững cho người lao động, chẳng hạn như xây dựng các chương trình đào tạo nghề và đào tạo kỹ năng phù hợp và hiệu quả, đáp ứng nhu cầu của người lao động và xã hội.

5. TÍNH SÁNG TẠO

Sự sáng tạo không chỉ nằm ở việc áp dụng các thiết bị công nghệ mà còn ở việc tổ chức hỗ trợ. Trường hợp "máy ATM gạo" do các cá nhân khởi xướng là một trong những biện pháp can thiệp nổi bật khi sử dụng công nghệ và việc sử dụng các máy ATM giúp cho hỗ trợ hướng tới đa dạng đối tượng hơn. Các máy ATM được triển khai với phương châm "ai cần đến lấy" nên không tạo ra điều kiện phức tạp cho người thụ hưởng.

6. TÍNH LAN TỎA

Một số biện pháp can thiệp như phân bổ các mặt hàng thiết yếu, hỗ trợ tài chính, huy động giảm tiền thuê mặt bằng diễn ra phổ biến giữa các bên. Trong khi đó, các can thiệp về vận động chính sách theo hướng hỗ trợ thuận lợi chỉ được thực hiện bởi Mnet và Oxfam.

VI. BÀI HỌC

- ◇ Trong thời gian giãn cách, các tổ chức đoàn thể khó tiếp cận được NLD, đặc biệt là NLD ở các tỉnh khác. Bản thân NLD cũng gặp khó khăn trong việc đi lại. Một số NLD ở địa phương mà nhóm thực hiện tìm hiểu, vì không có việc làm, nhưng cũng không thể về quê vì không có phương tiện đi lại.
- ◇ Nguồn lực của các tổ chức xã hội có hạn, chỉ có thể hỗ trợ được một nhóm nhỏ NLD mà các

tổ chức đã có kết nối từ trước hoặc thông qua giới thiệu, kết nối từ các NLD nòng cốt, các ban ngành đoàn thể địa phương.

◊ Một số NLD không thể tiếp cận các kênh truyền thông trên internet và mạng xã hội,

“không phải ai cũng tiếp cận được các nội dung công đoàn truyền thông qua kênh facebook. Chương trình chia sẻ livestream về COVID quá dài nên người xem không theo dõi hết được. Sau chương trình, công đoàn có thể tóm tắt một số ý chính thì người xem dễ nhớ hơn”. (NLD, nữ, Hải Phòng).

◊ NLD, đặc biệt là lao động phi chính thức như người bán hàng rong, đồng nát ...gặp khó khăn khi tiếp cận và sử dụng công nghệ trong tiếp nhận và chuyển tiền qua tài khoản ngân hàng trên internet (internet banking) hay ứng dụng điện thoại.

◊ Chia sẻ về thách thức thực hiện các hoạt động trên, cán bộ Công đoàn KKT cho biết việc tìm nguồn tài chính là khó khăn nhất.

“Ngân sách công đoàn không được dùng chi cho hoạt động hỗ trợ COVID-19. Dịch bệnh này là việc mới, việc mua khẩu trang hỗ trợ người lao động cần có ý kiến của thành phố. Như vậy, mình không chủ động được. Chủ yếu huy động từ ngân sách của DN là chính, ... huy động DN tham gia, chung tay phòng, chống COVID-19”. (Cán bộ, công đoàn KKT Hải Phòng, nữ).

◊ Chưa có nhiều các hỗ trợ mang tính bền vững và lâu dài, như đào tạo nghề để NLD có sinh kế thay thế, có khả năng ứng phó tốt hơn khi bị mất việc làm do các cú sốc gây ra mà COVID-19 chỉ là một trong các biến cố đó.

◊ Trong bối cảnh dịch bệnh có những chuyển biến không lường trước, cần tiến hành khảo sát nhanh để nắm bắt tình hình và nhu cầu của người hưởng lợi. Việc khảo sát và thu thập phản hồi của người hưởng lợi nên được duy trì trong quá trình thực hiện hỗ trợ để các biện pháp hỗ trợ kịp thời và đúng nhu cầu.

◊ Chia sẻ thông tin về biện pháp hỗ trợ một cách minh bạch và kịp thời với đối tác và đối tượng hưởng lợi.

◊ Kết nối và sử dụng những nguồn lực sẵn có: mạng lưới chính quyền, hội đoàn thể hoặc tình nguyện viên địa phương.

VII. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Như vậy, rất nhiều kết quả nghiên cứu cho thấy người lao động, đặc biệt là lao động di cư thực sự là nhóm đối tượng dễ bị tổn thương và chịu nhiều tác động tiêu cực do đại dịch Covid 19 gây ra. Họ cũng đã nhận được các hỗ trợ từ nhiều bên liên quan, từ cấp Chính phủ, Doanh nghiệp, các tổ chức đoàn thể, tổ chức phi chính phủ, phi lợi nhuận, cho đến các tổ chức cộng đồng, cá nhân và nhóm thiện nguyện, với các hình thức hỗ trợ đa dạng khác nhau.

Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu cũng cho thấy còn nhiều bất cập và rào cản khiến cho các hỗ trợ chưa thực sự hiệu quả và còn nhiều NLD thực sự gặp khó khăn không thể tiếp cận được với các hỗ trợ.

Xuất phát từ những phát hiện chính của nghiên cứu, nhóm thực hiện xin phép đưa ra một số các đề xuất đến các bên liên quan, với mong đợi các hỗ trợ sẽ thực sự hiệu quả, trợ giúp được cho các đối tượng thực sự gặp khó khăn và quan trọng là đảm bảo tính lâu dài bền vững hơn:

◊ Với Chính phủ và các chính quyền địa phương:

» Cần đảm bảo các chính sách được ban hành và thực thi một cách kịp thời để người dân trong đó có NLD gặp khó khăn do dịch COVID-19 có thể tiếp cận và nhận được hỗ trợ đúng thời điểm họ cần.

» Điều chỉnh tiêu chí xét duyệt của gói cứu trợ trị giá 62 nghìn tỷ để hỗ trợ nhiều NLD hơn. Cụ thể, Chính phủ cân nhắc nới lỏng hoặc loại bỏ điều kiện NLD có Hợp đồng lao động phải nghỉ liên tục hơn 1 tháng ở DN không có khả năng tài chính để trả lương cho NLD.

» Đảm bảo công bằng giữa NLD chính thức và phi chính thức, tăng mức hỗ trợ cho NLD phi chính thức.

» Về mặt dài hạn, Chính phủ cung cấp hoặc phối hợp với các đơn vị, tổ chức có nguồn lực và chuyên môn để cung cấp các chương trình đào tạo tay nghề và kỹ năng cho NLD để NLD ứng phó tốt hơn với tình trạng việc làm bấp bênh.

◊ Với Tổ chức Công đoàn và các tổ chức xã hội:

» Phần lớn các hỗ trợ thường ở dạng vật chất như tiền mặt và hiện vật, mà chưa có hỗ trợ nào về sức khỏe tâm lý cho NLD. Công đoàn và các tổ chức xã hội có thể cân nhắc các hoạt động hỗ trợ sức khỏe tâm thần hoặc các dịch vụ tư vấn tâm lý trực tuyến hỗ trợ NLD.

◊ Với LĐLĐ và công đoàn các cấp:

» Đại dịch cho chúng ta thấy rõ hơn thực trạng mức lương cơ bản của NLD khá thấp và thu nhập của họ hiện đang phụ thuộc phần lớn vào tiền lương tăng ca. Khi đại dịch xảy ra, NLD không làm tăng ca nữa, do đó thu nhập bị giảm đáng kể, ảnh hưởng rõ ràng đến cuộc sống. Thậm chí nhiều NLD còn không có đủ tiền lương để đảm bảo các chi phí tối thiểu của họ và gia đình, phải nhờ đến sự hỗ trợ của các ATM gạo miễn phí hay các hoạt động cung cấp nhu yếu phẩm của các đơn vị và tổ chức. Vì vậy, các tổ chức công đoàn cần khuyến khích thương lượng tập thể, đồng thời tự nâng cao năng lực để có thể tham gia đàm phán trong đối thoại và thương lượng tập thể nhằm tăng lương cho NLD tại doanh nghiệp, thay vì chỉ dừng lại ở điều chỉnh mức lương cơ bản nói chung. Cùng với đó, các hoạt động đào tạo, nâng cao năng lực, tăng cường kiến thức về quyền, pháp luật lao động và an sinh xã hội cho NLD cũng cần được đẩy mạnh hơn nữa.

PHỤ LỤC 1: TRƯỜNG HỢP ĐIỂN HÌNH

1. SÁNG KIẾN ĐA BÊN – MNET VÀ OXFAM

Mnet và Oxfam, vận động chính sách và giám sát thực thi gói hỗ trợ 62.000 tỷ của Chính phủ.

Khi thông tin về Dự thảo Nghị quyết 42/NQ-CP được ban hành, Mnet và các thành viên đã cùng họp và tham gia xây dựng khuyến nghị chính sách, cụ thể với 6 nội dung như sau:

1. Có các tiêu chí rõ ràng để xác định đối tượng được thụ hưởng chính sách hỗ trợ, bao gồm các nhóm người lao động sau: (1) không có hợp đồng lao động, hoặc có ký hợp đồng lao động nhưng bị hủy hợp đồng do dịch bệnh; (2) hiện có mức thu nhập dưới mức thu nhập tối thiểu theo quy định; (3) hiện đang thuê trọ trên địa bàn – đối với người lao động di cư; (4) hiện giảm hoặc không có việc làm do ảnh hưởng của dịch bệnh; (5) đang có vay ngân hàng để buôn bán, kinh doanh nhỏ; (6) người lao động và thành viên trong gia đình bị bệnh hiểm nghèo; và (7) người làm công việc có nguy cơ lây nhiễm cao. Việc thống kê số lượng cần dựa trên số người thực tế có trên địa bàn, gồm cả những người có thể không (hoặc chưa) có hộ khẩu và đăng ký thường trú.

2. Cần đảm bảo người lao động tự do, lao động di cư ở khu vực phi chính thức gồm (1) lao động giúp việc gia đình, (2) người bán hàng rong, (3) lao động thu gom rác (4) Người làm nghề bốc vác xe đẩy tại các chợ đầu mối, (5) lái xe ôm, (6) lái xe taxi (không có hợp đồng lao động), và (7) người giúp việc tại các cơ sở dịch vụ kinh doanh và ngành dịch vụ, là nhóm đối tượng được hưởng trợ cấp từ gói an sinh xã hội của Chính phủ.

3. Xây dựng các chính sách ưu đãi vay tín dụng với lãi suất vay phù hợp, áp dụng tương tự như hộ nghèo hoặc hộ cận nghèo. Giãn nợ và giảm lãi suất cho các khoản vay thương mại hiện tại cho các nhóm đối tượng trên.

4. Cung cấp thông tin, kiến thức và hướng dẫn cách thức bảo vệ khỏi các nguy cơ lây nhiễm bệnh dựa trên đặc thù môi trường công việc của từng nhóm lao động tự do và lao động di cư.

5. Nguồn ngân sách hỗ trợ cho các nhóm người lao động di cư bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19 ở trên được tính toán và chi trả từ nguồn ngân sách địa phương nơi người lao động di cư đang làm việc.

6. Việc xác định tiêu chí, đối tượng thụ hưởng, và triển khai gói hỗ trợ nên tham vấn và phối hợp với các tổ chức xã hội có kinh nghiệm và kiến thức chuyên sâu về thực trạng của các nhóm người lao động bị ảnh hưởng nặng nề.

Nghị quyết 42/NQ-CP được thông qua ngày 9/4/2020 để cập nội dung hỗ trợ cho người lao động tự do. Việc “người lao động không có giao kết hợp đồng lao động bị mất việc làm được hỗ trợ 1.000.000 đồng/người/tháng theo hằng tháng tùy theo tình hình thực tế của diễn biến dịch nhưng tối đa không quá 3 tháng. Thời gian áp dụng từ tháng 4 đến tháng 6 năm 2020”, đã ghi nhận nỗ lực của Mnet và các thành viên trong vận động chính sách.

Sau thành công này, Mnet tiếp tục phối hợp với Cục Bảo trợ xã hội, Bộ LĐ-TB-XH xây dựng “Cẩm nang hướng dẫn Quy trình thực hiện chính sách hỗ trợ cho người gặp khó khăn do đại dịch COVID-19 theo Nghị quyết 42/NQ-CP của Chính phủ và Quyết định 15/2020/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ.” Cẩm nang là tài liệu tham khảo cho các cơ quan nhà nước, chính quyền, các bên liên quan và lao động di cư trong quá trình hỗ trợ cho người bị ảnh hưởng bởi đại dịch để việc thực hiện chính sách được hiệu quả và thân thiện hơn.

Tới nay, Mnet và Oxfam tiếp tục giám sát việc thực thi gói hỗ trợ 62.000 tỷ của Chính phủ qua ứng dụng M-score.

2. CÔNG ĐOÀN – CÔNG ĐOÀN KHU KINH TẾ (KKT) HẢI PHÒNG

Công đoàn khu kinh tế Hải Phòng là đơn vị công đoàn với 202 công đoàn cơ sở, đại diện cho 131.066 đoàn viên và NLD.

Trong đợt bùng phát dịch COVID-19 lần thứ nhất, công đoàn khu đã tiến hành rà soát và thống kê để nắm bắt tình hình công việc của NLD. Kết quả rà soát tại 245 DN bước đầu đã xác định 3.156 trường hợp công nhân lao động bị mất việc cụ thể: 404 công nhân lao động hết hạn hợp đồng lao động, 1.543 CNLD nghỉ không hưởng lương, 505 công nhân lao động bị chấm dứt hợp đồng trước thời hạn, 174 trường hợp CNLD bị tạm hoãn hợp đồng và 530 trường hợp công nhân lao động không đủ điều kiện hưởng bảo hiểm thất nghiệp. Đã có 15.624 công nhân lao động ngoại tỉnh phải nghỉ chờ việc do thực hiện chỉ thị giãn cách xã hội của Thủ tướng Chính phủ và UBND thành phố. Các DN thực hiện chế độ chính sách cho người lao động đảm bảo Khoản 3, Điều 98 Bộ luật Lao động năm 2012. LĐLĐ hỗ trợ 156/1.597 trường hợp công nhân lao động khó khăn bị ảnh hưởng bởi COVID -19.

Công đoàn khu tổ chức 12 buổi làm việc với Hiệp hội các DN Hàn Quốc, Nhật Bản, các DN đông lao động bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19, hướng dẫn các giải pháp đảm bảo việc làm, chế độ chính sách cho công nhân lao động như làm việc thay phiên, giảm giờ tăng ca, ... và hỗ trợ các DN phục hồi sản xuất sau những ảnh hưởng do dịch bệnh.

Huy động nguồn lực từ DN, hỗ trợ trực tiếp nhu yếu phẩm và vật dụng y tế phòng dịch cho NLD. Công đoàn KKT huy động 40.000 khẩu trang từ công ty Honda, hơn 180 triệu từ DN để hỗ trợ lao động khuyết tật nhân ngày người khuyết tật 18.4.

Sử dụng truyền thông mạng xã hội (Facebook, Zalo) để tuyên truyền về các biện pháp phòng, chống dịch COVID-19. 105 bài viết được đăng tải trên Fanpage của Công đoàn khu, thu hút trên 286.000 lượt tiếp cận. 2 buổi tuyên truyền trực tuyến về phòng chống dịch COVID-19 và khai báo thông tin y tế điện tử được tổ chức, thu hút hơn 65 nghìn lượt tiếp cận.

Kết quả cho thấy không có DN nào cho nhân viên nghỉ việc tạm thời không hưởng lương. Mức hưởng cho nhân viên nghỉ chờ việc dao động 50 – 70%. DN ngoại tỉnh bị cách ly tại Hải Phòng được hỗ trợ chi phí ăn, ở.

Khi làn sóng dịch COVID-19 thứ hai bùng phát, công đoàn khu duy trì các hình thức tuyên truyền và hỗ trợ nhu yếu phẩm.

3. TRUNG TÂM CÔNG TÁC XÃ HỘI THÀNH ĐOÀN HCM VỚI ATM NHU YẾU PHẨM

“ATM nhu yếu phẩm miễn phí”, Trung tâm Công tác xã hội Thanh niên TP. Hồ Chí Minh.

Lúc đầu, Trung tâm chỉ phát khẩu trang và nước rửa tay cho người dân có nhu cầu trên địa bàn. Nhận thấy người dân không chỉ cần thiết bị y tế để phòng chống đại dịch mà còn cần thực phẩm và các nhu yếu phẩm khác trong giai đoạn khó khăn này, Trung tâm đã đề xuất dựng một máy ATM với nhiều hàng hóa để hỗ trợ những người gặp khó khăn do dịch.

Máy ATM của Trung tâm hoạt động từ tháng 4 đến tháng 6, đặt tại số 5 Đinh Tiên Hoàng, phường Đakao, quận 1. Người nhận hỗ trợ đa số là người bán vé số và thu mua phế liệu. Người bán vé số và người thu mua phế liệu thường sống cùng nhau trong một khu phố. Một người nhận và nói cho

những người khác biết vậy nên chương trình được nhiều người biết đến.

Có cả những người bán vé số ở xa, cách điểm đặt cây ATM hơn 10 km. Các máy ATM mở cửa từ 9 giờ sáng đến 6 giờ tối. Như vậy, người bán vé số vẫn có thể xếp hàng và nhận gói hỗ trợ tại cây ATM sau khi trả vé cho đại lý vé số lúc 4h chiều.

Vị trí mở và ngay trung tâm Quận 1 nên rất dễ nhận biết cho những ai cần hỗ trợ. Chương trình còn được hỗ trợ về công nghệ nhận diện khuôn mặt bởi các sinh viên trường Bách Khoa và trường Đại học Nhân văn về truyền thông trên mạng xã hội.

4. TRƯỜNG HỢP CÁ NHÂN - CHỊ MAI THỊ PHONG, HẢI DƯƠNG

Chị Phong là trưởng nhóm NLD nông cốt tại Hải Dương. Chị từng tham gia các hoạt động sinh hoạt nhóm NLD do CDI hỗ trợ từ 2-3 năm nay tại Hải Dương.

Do dịch COVID-19, công việc của chị và nhiều người cùng xóm trọ đều gặp ảnh hưởng, thu nhập giảm sút. Chị rủ thêm những người trong xóm trọ cùng vận động chủ nhà trọ. Một người nói thì chủ nhà trọ sẽ không nghe, mọi người phải cùng nhau vận động thì mới có hiệu quả. Sau trao đổi lần đầu, bác chủ trọ giảm cho 200,000đ/tháng vào tháng 4 và tháng 5. Sau 2 tháng, bác tính tiền phòng trọ như ban đầu, khoảng 650,000đ/1 phòng. Ở thời điểm ấy, công việc không có nhiều, công ty cắt chế độ và lương cơ bản. Chị cũng chia sẻ với bác rằng NLD không có việc, nhiều người đi tìm chỗ khác. Mặt khác, chị động viên cả những người ở cùng: "không có chỗ nào giảm sâu như ở phòng trọ chỗ mình". Lần thứ nhất, chị và một số người khác cùng trao đổi với bác, lần thứ 2 chị một mình đến nói chuyện với bác. Lúc đầu khi chị vận động, bác cũng không đồng ý ngay. "Ai ở được thì ở, không ở thì thôi", bác bảo. Chủ nhà trọ cũng có lúc không đồng ý, chị cũng thất vọng. Sau chị nói thêm lý do, vận động thêm. Mọi người cũng thuyết phục bác: việc ít, không giảm tiền phòng thì mọi người sẽ chuyển đi. Vậy là tháng 6 ấy, bác tiếp tục giảm tiền trọ cho mọi người.

Từ thời điểm COVID-19 đến nay, bác đã giảm cho 3 lần. Nhà trọ này là nhà trọ có mức giảm sâu và trong thời gian lâu nhất so với các nhà trọ của 10 nhóm NLD khác cũng tham gia các hoạt động sinh hoạt ở Hải Dương.

Công việc ít quá nên chị nghỉ chỗ làm hiện tại và chuyển qua chỗ khác sống. Mặc dù đã chuyển, chị vẫn quay lại nơi trọ cũ thăm hỏi tình hình các anh, chị em trong xóm. Chị chia sẻ lại rằng, "lúc khó khăn, có chút ít sẽ động viên cho mọi người, nhận được gì đó sẽ thấy được sự quan tâm."

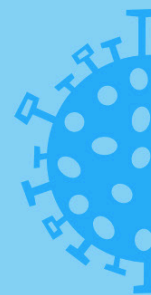
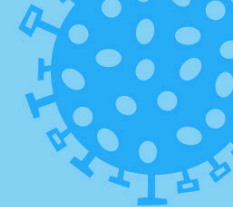
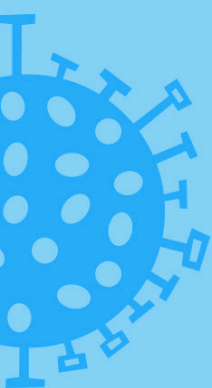

PHỤ LỤC 2: DANH SÁCH CÁC ĐƠN VỊ/TỔ CHỨC KHẢO SÁT

CHỦ THỂ THỰC HIỆN	ĐƠN VỊ/TỔ CHỨC
Chính quyền địa phương	UBND xã Hải Bối, UBND xã Kim Chung
	UNND phường Ái Quốc, thành phố Hải Dương, tỉnh Hải Dương
Công đoàn	LĐLĐ TP. Hà Nội
	Công đoàn TP. Hải Dương
	Công đoàn TP. Hồ Chí Minh
	Công đoàn Khu kinh tế Hải Phòng
	Trung tâm Tư vấn Pháp luật CE Đồng Nai
Hội, đoàn thể khác	UB MTTQ Việt Nam
	HPN huyện Đông Anh
	Hội Nông dân Quảng Ninh
	Hội Nông dân TP. Hải Phòng
	Hội Nông dân tỉnh Ninh Bình
	Thành đoàn Đà Nẵng
	Trung tâm công tác xã hội thanh niên TP. Hồ Chí Minh
	Trung ương Hội thanh niên Việt Nam
Tổ chức xã hội	Action Aid Việt Nam
	Care Quốc tế tại Việt Nam
	Oxfam Việt Nam
	Enda Việt Nam
	Sống Foundation
	Viện sức khỏe cộng đồng ánh sáng (LIGHT)
	Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI)
	Trung tâm Nghiên cứu và Hỗ trợ sức khỏe cộng đồng (CCHS)
	Trung tâm Sống và Học tập Vì môi trường và Cộng đồng (Live & Learn)
	Trung tâm Nghiên cứu Tư vấn Công tác xã hội và Phát triển cộng đồng (SDRC)
Doanh nghiệp, hiệp hội	Công ty Hưng Thịnh
	Công ty Phú Gia Khang Corp
	Công ty sách Thái Hà
	Công ty Unilever
	Grab Việt Nam
	Công ty May 2, Hải Dương
Mạng lưới	Mạng lưới hành động vì người lao động di cư (Mnet)
	Liên minh minh bạch ngân sách (BTAP)

PHỤ LỤC 3: TÀI LIỆU THAM KHẢO

- International Labour Organization. (2020, April 21). *COVID-19 and the labour market in Vietnam*. Retrieved August 20, 2020, from International Labour Organization (ILO): https://ilo.org/hanoi/Whatwedo/Publications/WCMS_742134/lang--en/index.htm
- International Labour Organization. (2020). *Quick impact assessment of COVID-19 pandemic on the key economic sectors: Responses, adjustment and resilience of businesses and workers*.
- Justino, P. (2005). *Beyond HEPR: A framework for an Integrated National System of Social Security in Viet Nam*. United Nations Development Programme Viet Nam, Hanoi. Retrieved from https://www.vn.undp.org/content/vietnam/en/home/library/democratic_governance/beyond-hepr--a-framework-for-an-integrated-national-system-of-so.html
- Kantar Worldpanel. (2020, March 17). *COVID-19: Vietnam's consumer changes & retail movements*. Retrieved August 20, 2020, from Kantar Worldpanel: <https://www.kantarworldpanel.com/global/News/COVID-19-Consumer-changes-and-retail-movements>
- Mạng lưới hành động vì lao động di cư (M.net). (2020). Khảo sát nhanh tác động của COVID tới nhóm lao động di cư (khu vực chính thức và phi chính thức). Hanoi.
- Thủ tướng: Việt Nam đã bước sang trạng thái 'bình thường mới'. (2020, 5 19). Retrieved from <https://ncov.moh.gov.vn/-/thu-tuong-viet-nam-a-buoc-sang-trang-thai-binh-thuong-moi->
- Thủy, C. (2020, 3 8). Dịch COVID-19: “Cú sốc” lớn đối với nền kinh tế. Hà Nội. Retrieved from <http://tapchitaichinh.vn/su-kien-noi-bat/dich-COVID19-cu-soc-lon-doi-voi-nen-kinh-te-319808.html>
- Tổng cục Thống kê. (2020, 10 6). *Thông cáo báo chí tình hình lao động việc làm quý III và 9 tháng đầu năm 2020*. Retrieved from Trang thông tin điện tử Tổng cục Thống kê: <https://www.gso.gov.vn/du-lieu-va-so-lieu-thong-ke/2020/06/bao-cao-tinh-hinh-kinh-te-xa-hoi-6-thang-dau-nam-2020/>
- Wu, Y.-C., Chen, C.-S., & Chan, Y.-J. (2020, March 217-220). The outbreak of COVID-19: An overview. *Journal of the Chinese Medical Association: March 2020 - Volume 83 - Issue 3 - p 217-220*, 83(3). Retrieved from https://journals.lww.com/jcma/fulltext/2020/03000/the_outbreak_of_COVID_19_an_overview.3.aspx?_cf_chl_jschl_tk_=bcb0441dcae-fabd87d71b6fae7376ee99250a3d2-1604132864-0-AVMg313kCd1inoWLYsobrLPeV7zsub-kjCNlk98TQh5XVmKvOrFHCNDL9mQoXmLvwp6G8xTeiJreWSmflnZcC

Tầng 16, 169 Nguyễn
Ngọc Vũ, quận Cầu
Giấy, Hà Nội

Tel: +84 24 3538 0100

Fax: +84 24 3537 7479

info@cdivietnam.org

www.cdivietnam.org

[https://facebook.com/
cdivietnam.ngo](https://facebook.com/cdivietnam.ngo)